

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

گزارش کشوری ایران

ناشر:

واحد اطلاعات اکونومیست

تاریخ انتشار:

۱۵ نوامبر ۲۰۲۱

آذر ۱۴۰۰

مطالب، تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌هایی که در این گزارش ارائه شده است، دیدگاه اتاق ایران نیست و صرفاً ترجمه گزارشی از واحد اطلاعات اکونومیست است. دلیل ترجمه چنین گزارش‌هایی آشنا شدن فعالان اقتصادی در داخل کشور با پیش‌بینی‌های مؤسسات خارجی درباره روندهای اقتصاد ایران است. علاوه بر این یکی از مبانی تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی خارجی برای همکاری با کشورها، چنین گزارش‌هایی است.

فهرست مطالب

۳	خلاصه مدیریتی
۸	صفحه خلاصه
۱۰	تغییرات مهم از چهارم اکتبر
۱۱	چشم انداز ۲۶-۲۰۲۲
۱۸	داده‌ها و نمودارها
۲۴	خلاصه وضعیت
۲۸	تازه‌ترین تحلیل‌ها
۵۲	منبع

خلاصه مدیریتی

گزارش حاضر به تحلیل وضعیت سیاسی و اقتصادی کشور با توجه به تغییرات اتفاق افتاده از اوایل اکتبر سال ۲۰۲۱ (اواسط مهر ۱۴۰۰) پرداخته و چشم‌اندازی از روندهای سیاسی و اقتصادی مهم را در دوره ۲۶-۲۰۲۲ ارائه می‌دهد. این گزارش همچنین شامل چشم‌اندازی مختصر از وضعیت مهم‌ترین متغیرهای سیاسی و اقتصادی جهان است.

- **تغییرات مهم از چهارم اکتبر ۲۰۲۱:** تأخیر در آغاز مذاکرات هسته‌ای حاکی از آن است که هیچ‌گونه کاهش تحریمی پیش از سه‌ماهه دوم سال ۲۰۲۲ به وقوع نخواهد پیوست. لذا رشد صادرات نفت در سال ۲۰۲۱/۲۲ کمی کندتر و در سال ۲۰۲۲/۲۳ کمی سریع‌تر از میزانی است که پیش‌بینی شده بود.
- **ریسک‌های اصلی معطوف به پیش‌بینی‌ها:** مخاطرات موجود، به ترتیب احتمال وقوع، اثرگذاری و میزان شدت عبارت است از تداوم ماریپیج ابرتورمی و از بین رفتن اطمینان به ریال، عدم برقراری توافق هسته‌ای، بدتر شدن شرایط اقتصادی، وقوع اعتراضات و وقوع بحران بانکی در نتیجه سیاست پولی غیرمسئولانه.
- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر ثبات سیاسی:** با انتخاب آقای رئیسی به عنوان رئیس‌جمهور در اواسط سال ۲۰۲۱، به نظر می‌رسد مقامات ایرانی رغبت کمتری به دنبال کردن دیپلماسی با غرب داشته باشند. همچنین کاهش استانداردهای زندگی از زمان وضع مجدد تحریم‌ها در اواسط سال ۲۰۱۸ و نیز آسیب‌های اقتصادی ناشی از بحران کروناویروس، سبب می‌شود که ثبات سیاسی این دولت در میان‌مدت با چالش‌هایی مواجه باشد.
- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر روابط بین‌الملل:** بحرانی‌ترین جنبه سیاست خارجی ایران در سال‌های پیش‌رو، رابطه آن با ایالات متحده و تامین منافع اقتصادی ناشی از کاهش تحریم برای امنیت کوتاه‌مدت است. در دولت بایدن و حداقل تا سال ۲۰۲۴، شکل‌گیری توافق، محتمل‌تر از عدم شکل‌گیری آن است. اما در میان‌مدت، شکست آمریکا در تحمیل محدودیت‌های بیشتر بر حمایت ایران از نیروهای نیابتی خود در منطقه، تداوم تحریم‌های دیرپای مرتبط با تروریسم و حقوق بشر علیه ایران و ادامه بی‌میلی کسب و کارهای غربی برای سرمایه‌گذاری یا تجارت با ایران، سبب می‌شود که توافق امضا شده حدوداً از اواخر سال ۲۰۲۳ متزلزل شده و در اواخر سال ۲۰۲۴ و پس از انتخابات ریاست‌جمهوری بعدی ایالات متحده، به طور کامل با شکست مواجه شود. همچنین مذاکرات ایران با عربستان هم در میان‌مدت بعید است به تغییر معناداری در روابط ایران و عربستان منتهی شود. تمرکز ایران در راستای تلاش برای افزایش تاب‌آوری، بر گسترش روابط با دو قدرت بزرگ شرقی (روسیه و چین) خواهد بود. همچنین تمایل ایران به ثبات در طول مرزهای خود، این کشور را به سمت دنبال کردن یک رابطه عملی و عملیاتی با طالبان در افغانستان سوق خواهد داد.
- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر روند سیاست‌ها:** با توجه به انتظار کاهش تحریم‌ها از نیمه اول سال ۲۰۲۲، سیاست ایران در آغاز بر افزایش ظرفیت تولید در بخش نفت و گاز تمرکز خواهد داشت. سپس با بالا رفتن سطوح فقر و بار تورم فزاینده بر مصرف خصوصی، دولت بر افزایش تولیدات صنعتی و تولیدات کارخانه‌ای، به عنوان ابزاری برای حفظ رشد اقتصادی تمرکز خواهد کرد. از سال ۲۰۲۴ نیز تنش‌های تازه و رو به افزایش با

ایالات متحده، باعث تشدید مجدد تحریم‌ها خواهد شد که مستلزم برقراری مجدد سیاست‌ها، حول خودکفایی و تاب‌آوری است.

- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر سیاست مالی:**، فشارهای مالی در کوتاه‌مدت همچنان شدید خواهند بود.

اما به دلیل سطوح بالاتر قیمت‌های جهانی نفت و در نهایت کاهش تحریم‌های آمریکا، چشم‌انداز در اواخر سال مالی ۲۰۲۱/۲۲، بهبود خواهد یافت. از آنجاکه در حال حاضر درآمد نفت به جای واریز به خزانه دولت، صرف خرید کالا در نظام تهاتری می‌شود، پیش‌بینی می‌شود که کسری مالی کشور از ۷ درصد تولید ناخالص داخلی برآورد شده برای سال ۲۰۲۰/۲۱، در سال ۲۰۲۱/۲۲ به ۹,۷ درصد تولید ناخالص داخلی افزایش یابد. اما با کاهش تحریم در نیمه اول سال ۲۰۲۲ و بهبود صادرات نفت، انتظار داریم که کسری بودجه در سال ۲۰۲۳/۲۴ به طور متوسط به ۴,۳ درصد تولید ناخالص داخلی محدود شود. با وجود این، از اواخر سال ۲۰۲۳ و شکست مجدد توافق هسته‌ای، درآمدهای نفتی و تا حدودی درآمدهای مالیاتی کاهش یافته و کسری بودجه به ۵,۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۶/۲۷ خواهد رسید

- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر سیاست پولی:** در سال ۲۰۲۲ و پیش از آنکه آثار ناشی از درآمدهای نفتی

بالاتر، فشار تورمی بر پول ملی و فشارهای تورمی ناشی از کسری بودجه را تسهیل کند، بانک مرکزی نرخ سپرده یک‌شبهه را افزایش خواهد داد. در ادامه و پیش از معکوس شدن این روند از سال ۲۰۲۴ و به واسطه شروع مجدد تحریم‌های آمریکا و افزایش تورم، بانک مرکزی چرخه انقباض پولی خود را به منظور حمایت از رشد اقتصادی متوقف خواهد کرد.

- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر رشد اقتصادی:** افزایش تولید صنعتی، صادرات بالاتر نفت به چین و

افزایش نرخ واکسیناسیون، موجب رشد مثبت در سال ۲۰۲۱/۲۲ خواهد شد. با این حال، طولانی شدن مذاکرات، افزایش بیشتر صادرات را در سال ۲۰۲۱/۲۲ محدود و بار تورمی را افزایش خواهد داد. لذا انتظار می‌رود رشد واقعی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۱/۲۲ به حدود ۲ درصد کاهش یابد. در سال ۲۰۲۲/۲۳، افزایش صادرات نفت تا حدود ۲۰۰ درصد، سبب افزایش نرخ رشد اقتصادی به ۸,۹ خواهد شد. اما به دلیل ماهیت نامتوازن این بازیابی، تجدید تحریم‌ها از سال ۲۰۲۴، احتمالاً اقتصاد را در سال‌های ۲۰۲۴/۲۵ تا ۲۰۲۶/۲۷ به رکود باز خواهد کشاند.

- **چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر تورم:** کمبودهای مرتبط با تحریم و پولی کردن کسری بودجه، سبب رسیدن

نرخ تورم سالانه در ژانویه تا سپتامبر و به طور متوسط به ۴۶,۴ درصد شد. اما افزایش صادرات نفت طی نیمه نخست دوره پیش‌بینی، کمبود ارز خارجی و تورم را کاهش داده و انتظار می‌رود که تورم در سال ۲۰۲۲ به ۲۳ درصد کاهش یابد. با تداوم این روند، میانگین تورم در سال ۲۰۲۳ به ۱۷,۲ درصد کاهش خواهد یافت. اما با شکست توافق، در سال‌های ۲۰۲۴-۲۶ مجدداً تورم بروز خواهد کرد.

- چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر نرخ ارز: نرخ ارز بازار به احتمال زیاد از اوایل تا اواسط سال ۲۰۲۲ تا اواخر سال ۲۰۲۳ و به دلیل بهبود روابط با ایالات متحده تقویت می‌شود، اما اواخر دوره پیش‌بینی و با اعمال مجدد تحریم‌ها به شدت تضعیف شده و به ۲۹۷،۷۸۰ در مقابل هر دلار آمریکا در پایان سال ۲۰۲۶ خواهد رسید.
- چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲ از منظر بخش خارجی: انتظار بر این است که صادرات نفت در سال ۲۰۲۲ در مقایسه با سطح فعلی (بین ۶۰۰ تا ۷۰۰ هزار بشکه در روز) افزایش یافته و به متوسط بیش از ۲ میلیون و در سال ۲۰۲۳ نیز به ۲،۴ میلیون بشکه در روز برسد. همچنین پیش‌بینی می‌شود که مازاد حساب جاری به طور متوسط به ۹،۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۲-۲۳ رسیده و با شکل‌گیری مجدد تحریم‌های نفتی از سال ۲۰۲۴ کاهش شدیدی را تجربه نماید.

• تازه‌ترین تحلیل‌های سیاسی:

۱. ایران در اول اکتبر سال جاری رزمایش نظامی کم‌سابقه‌ای را در نزدیکی مرزهای شمال غربی خود با آذربایجان برگزار کرد که نشان‌گر افزایش تنش‌ها در روابط دو کشور است. نزدیکی جمهوری آذربایجان به اسرائیل به عنوان تأمین‌کننده اصلی تسلیحات و مصرف‌کننده اصلی نفت این کشور، حمایت ترکیه از آذربایجان در چندین درگیری نیابتی و برگزاری رزمایش نظامی سه جانبه بین آذربایجان، ترکیه و پاکستان در اوایل سپتامبر و حدوداً در ۵۰۰ کیلومتری مرزهای ایران، از جمله عواملی است که به نظر می‌رسد سبب ادامه برخی تنش‌ها در روابط ایران با کشورهای مذکور باشد. اما گفتگوی وزرای امور خارجه ایران و آذربایجان در ۲۳ اکتبر سال جاری، درباره بهبود روابط دوجانبه پس از افزایش اخیر تنش‌ها، نشان می‌دهد که هیچ یک از طرفین خواهان تشدید درگیری نظامی نیستند.
۲. در ۹ اکتبر سال جاری و پیش از شروع مجدد مذاکرات با آمریکا، وزیر امور خارجه ایران، سفرهایی به سوریه و لبنان برای گفتگو با دولت‌های متبوع این دو کشور و حزب‌الله انجام داد که نشان دهنده تمرکز سیاست خارجی ایران بر توسعه روابط منطقه‌ای، به جای گسترش روابط با غرب است.
۳. تاکید وزیر امور خارجه عربستان در جدی بودن ترمیم روابط با ایران، نشان می‌دهد که ریاض سیاست خارجی سازنده‌تری را در پیش گرفته است. خروج نسبی ارتش ایالات متحده از منطقه و از بین رفتن چتر حمایتی آن بر عربستان، تلاش عربستان برای حفظ نفوذ بر دولت آمریکا، به ویژه در رابطه با مذاکرات هسته‌ای ایران، فرسودگی مالی و اعتباری عربستان در جنگ با یمن و نیز کاهش قیمت نفت و لذا نیازمند شدن به سیاست خارجی آشتی‌جویانه‌تر، سبب شده تا علی‌رغم باقی ماندن اختلافات اساسی، انتظار توافقی کوتاه‌مدت میان عربستان و ایران وجود داشته باشد.
۴. حمله به جایگاه‌های سوخت در سراسر ایران در ۲۶ اکتبر، همزمان با تهدیدهای اخیر دولت اسرائیل برای به دست گرفتن رشته امور، با هدف تشدید ناامیدی مردم از نخبگان سیاسی به عللی نظیر هزینه‌های سرسام‌آور زندگی و خدمات عمومی ضعیف انجام شد. فارغ از این که این حمله توسط چه کسی ساماندهی شده بود،

پیش‌بینی می‌شود با افزایش تنش‌ها در ماه‌های آتی بر سر طولانی شدن مذاکرات احیای برجام، حملات سایبری منظم، به عنوان بخشی از یک جنگ نامتقارن طولانی مدت در دستور کار اسرائیل قرار داشته باشد. ۵. افزایش حجم خواسته‌های ایران، سبب کند شدن پیشرفت در توافق هسته‌ای شده است. لذا پیش‌بینی می‌شود که توافق در کوتاه‌مدت صورت گرفته، اما پایدار نخواهد بود و احتمالاً در اواسط دوره پیش‌بینی (۲۶-۲۰۲۲) از هم می‌پاشد. اگر مصالحه لازم به دلایل سیاسی انجام نشود، احتمالاً مذاکرات در نیمه دوم سال ۲۰۲۲ از هم خواهد پاشید و ایالات متحده، طرح جایگزین خود را برای جلوگیری از گسترش برنامه هسته‌ای ایران عملیاتی خواهد کرد.

• تازه‌ترین تحلیل‌های اقتصادی:

۱. بر اساس داده‌های منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران در ابتدای اکتبر، نرخ بیکاری فصل به فصل افزایش داشته و به ۹,۶ درصد در پایان سه ماهه دوم سال ۲۰۲۱/۲۲ رسیده است. با این وجود نرخ بیکاری هنوز در مقایسه با رقم سه ماهه پایانی سال ۲۰۲۰/۲۱ کمتر است که می‌تواند ناشی از احیای رشد تولید ناخالص داخلی واقعی باشد که پس از دو سال رکود، در سال ۲۰۲۰/۲۱ به ۳,۴ درصد رسید. اما دلیل مهم دیگر، تعداد زیاد افرادی است که از نیروی کار خارج شده و دیگر به عنوان افراد جویای کار ثبت نمی‌شوند. نرخ بالای عدم فعالیت (درصد جمعیت خارج از نیروی کار)، خطر بزرگی برای اقتصاد ایران در طول سال‌های ۲۶-۲۰۲۲ خواهد بود. همچنین نرخ بالای افراد شاغل در بخش خدمات، سبب شده تا ظهور مجدد کووید-۱۹ یک خطر قابل توجه برای چشم‌انداز اشتغال به شمار رود.
۲. با توجه به هشدار مقامات برای کمبود آب، گاز و برق، انتظار می‌رود که محدودیت‌های مالی، سرمایه‌گذاری دولت را در افزایش ظرفیت تولید برق محدود کند و کمبودهای فصلی به عنوان ترمزی برای رشد صنعتی و منبع نارضایتی عمومی باقی بماند.
۳. با انتخاب رئیس جدید سازمان بورس و اوراق بهادار ایران در اواسط اکتبر، یک راهبرد هفت مرحله‌ای برای توسعه بازار سهام مطرح شد که شامل برخی زمینه‌های بسیار حیاتی برای بهبود بازار سرمایه، از جمله توسعه ابزارهای نظارتی می‌شود. شاخص اصلی بورس اوراق بهادار تهران، پس از افت چشمگیر نسبت به دوران اوج خود در اوت ۲۰۲۰، به طور پیوسته صعود کرده و در نتیجه این فراز و فرود، حدود چهار برابر ارزش آن در ژانویه همان سال باقی مانده است. اگرچه اقتصاد ایران در سال مالی ۲۰۲۰/۲۱ به مسیر رشد بازگشت، اما پس از دو سال رکود همراه با افزایش تورم، این افزایش تا حد زیادی با عوامل بنیادی بازار بی‌ارتباط است. کاهش احتمالی تحریم‌ها در سال‌های ۲۳-۲۰۲۲، با کمک به کاهش فشارهای ارزی و تورمی و افزایش نرخ بهره واقعی، ممکن است منبعی برای اصلاح بازار سهام باشد. به طور کلی انتظارها مبتنی بر رشد بازار سرمایه در دوره پیش‌بینی ۲۶-۲۰۲۲ است، اگرچه با توجه به تعداد فزاینده سرمایه‌گذاران خرد، این بازارها مستعد نوسانات قابل توجهی هستند.

علاوه بر آن چه به طور مختصر گفته شد، در ادامه این گزارش، برخی روندهای سیاستی مهم در شمال آفریقا و خاورمیانه به همراه یک چشم‌انداز مختصر از اقتصاد جهانی، با توجه به جریان بازیابی از همه‌گیری کووید-۱۹ و نیز تحلیلی از وضعیت قیمت و عرضه نفت ارائه شده است.

صفحه خلاصه

ویراستار علمی: نیکولاس فیتزروی^۱

زمان پایان پیش‌بینی‌ها: ۴ نوامبر ۲۰۲۱

چشم‌انداز سیاسی و اقتصادی

- ایران نسبت به سایر تولیدکنندگان نفت در منطقه از اقتصاد متنوع‌تری برخوردار است، اما نفت و گاز به طور سنتی بخش عمده‌ای از درآمد مالی و خارجی این کشور را به خود اختصاص می‌دهد. اگرچه تحریم‌های ایالات متحده، فعالیت اقتصادی (و به ویژه صادرات نفت) را محدود کرده است.
- ایران حمایت کوتاه‌مدت از خانوارهای کم‌درآمد را افزایش و در عین حال، ظرفیت نفت و گاز را پیش از جهش بالقوه صادرات هیدروکربن‌ها افزایش خواهد داد. در مجموع، آقای رئیسی سیاست اقتصادی را بر افزایش تولید داخلی متمرکز خواهد کرد و دولت او بر هدایت منابع مالی به سوی تولیدکنندگان و کارخانه‌های صنعتی تمرکز خواهد نمود.
- واحد اطلاعات اکونومیست انتظار دارد که ایالات متحده برخی تحریم‌های نفتی را در نیمه اول سال ۲۰۲۲ بردارد که این امر از رشد اقتصادی پشتیبانی خواهد کرد. با این حال، تورم، سرمایه‌گذاری ضعیف و شکست در تعامل با آمریکا، ایران را در سال‌های ۲۰۲۴/۲۵ تا ۲۰۲۶/۲۷ (از ۲۱ مارس تا ۲۰ مارس) به رکود اقتصادی باز خواهد گرداند. در این سال‌ها، اعمال مجدد تحریم‌ها، بار دیگر صادرات نفت ایران را محدود خواهد کرد.
- تغییرات در نرخ ارز موازی که در ایران به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد، به شدت با روابط با ایالات متحده در پیوند خواهد بود. با این همه، حتی با وجود این که پول ملی در سال‌های ۲۰۲۲-۲۳ تقویت می‌شود، تشدید کسری بودجه به این معنی است که ماریج ابرتورمی به عنوان مخاطره‌ای مهم باقی خواهد ماند.
- حتی پس از چند سال رکود عمیق و تحریم‌های جاری آمریکا، ایران همچنان یکی از بزرگ‌ترین اقتصادهای منطقه باقی خواهند ماند. با دومین جمعیت بزرگ منطقه، ایران در صورتی به چشم‌اندازی جذاب برای سرمایه گذاران تبدیل می‌شود که آشتی بلندمدت با ایالات متحده رخ دهد.
- با در نظر گرفتن انگیزه‌های هر دو طرف، توافق با ایالات متحده که براساس آن ایران سطح غنی‌سازی اورانیوم را در ازای رفع تحریم‌های نفتی کاهش خواهد داد، احتمالاً در نیمه نخست سال ۲۰۲۲ اجرایی خواهد شد.

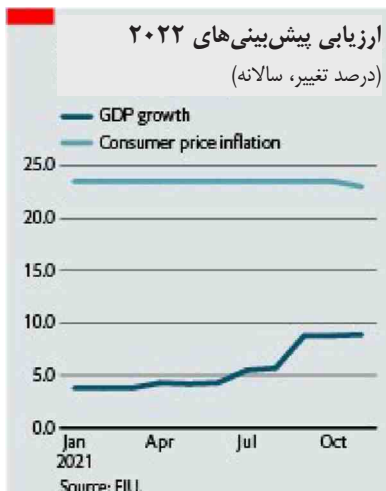
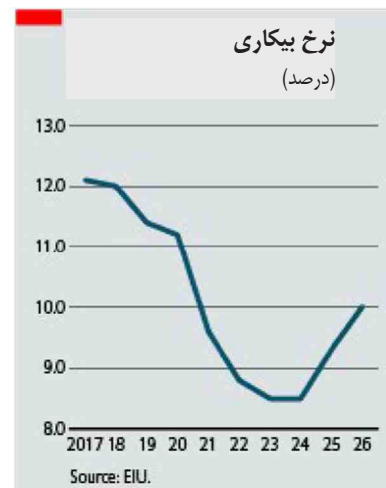
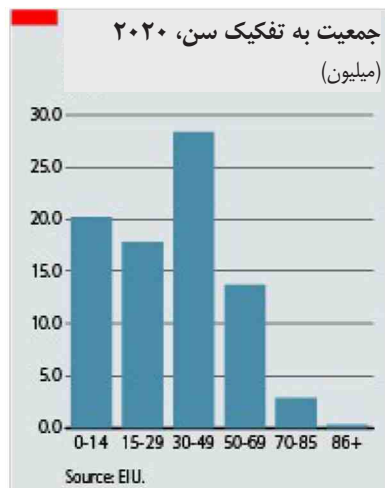
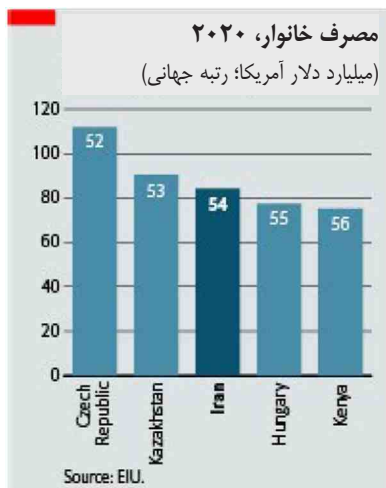
¹ Nicholas Fitzroy

شاخص‌های مهم

۲۰۲۶ ^b	۲۰۲۵ ^b	۲۰۲۴ ^b	۲۰۲۳ ^b	۲۰۲۲ ^b	۲۰۲۱ ^a	
-۲,۲	-۲,۶	-۲,۱	۲,۹	۸,۹	۲	رشد تولید ناخالص داخلی واقعی (درصد)
۲۷	۲۵	۲۰	۱۷,۲	۲۳	۴۴	تورم مصرف‌کننده (میانگین، درصد)
-۵,۹	-۵,۵	-۵	-۴,۳	-۵,۳	-۹,۷	تراز دولت (درصد از تولید ناخالص داخلی)
-۰,۷	۰,۲	۱,۸	۸	۱۱,۸	۴,۲	تراز حساب جاری (درصد از تولید ناخالص داخلی)
۱۰	۹,۳	۸,۵	۸,۵	۸,۸	۹,۶	نرخ بیکاری (درصد)
۲۸۷,۱۴۴	۲۶۵,۸۷۴	۲۳۷,۳۸۷	۱۸۵,۴۵۹	۲۰۶,۰۶۵	۲۵۱,۲۹۹	نرخ ارز، ریال به ازای هر دلار (میانگین)

a برآوردهای واحد اطلاعات اکونومیست. b پیش‌بینی‌های واحد اطلاعات اکونومیست

فرصت‌های بازار

تغییرات مهم از چهارم اکتبر

- ما پیش از این انتظار داشتیم که مذاکرات هسته‌ای ایران و آمریکا تا زمان حاضر از سر گرفته شده باشد. تأخیر کنونی حاکی از آن است که هیچ‌گونه کاهش تحریمی که ایران آن را حتمی تلقی کند، پیش از سه‌ماهه دوم سال ۲۰۲۲ (یک فصل دیرتر از آنچه که پیش‌تر انتظار داشتیم) به وقوع نخواهد پیوست.
- در نتیجه، ما انتظار داریم که رشد صادرات نفت در سال ۲۰۲۲/۲۳ کمی سریع‌تر و در سال ۲۰۲۱/۲۲ کمی کندتر از میزانی باشد که پیش‌تر پیش‌بینی کرده بودیم. با این حال، با توجه به آنکه کاهش تحریم‌ها احتمالاً با افزایش واردات همراه خواهد بود، در مجموع اثرات آن بر رشد واقعی تولید ناخالص داخلی قابل اغماض است.
- همچنین، تأخیر مداوم در مذاکرات بین ایران و آمریکا در مقایسه با آنچه انتظار داشتیم، به کاهش سریع‌تر ارزش پول ملی ایران، منجر خواهد شد. بنابراین، در حال حاضر ما خوش‌بینی کمتری در پیش‌بینی‌های خود از نرخ ارز ایران در سال‌های ۲۶-۲۰۲۲ داشته و پیش‌بینی می‌کنیم که نرخ ارز به طور متوسط حدود ۲۳۶،۰۰۰ ریال در ازای هر دلار آمریکا باشد، حال آنکه در پیش‌بینی قبلی، این رقم ۲۲۴،۰۰۰ ریال بود.

ماه پیش‌رو

- غیرقطعی^۱ - تورم قیمت مصرف‌کننده (اکتبر): نرخ تورم سال به سال در بیشتر سال ۲۰۲۱ بالاتر از ۴۰ درصد باقی مانده است. رشد سریع و شتابان عرضه پول، تورم را در کوتاه‌مدت بالا نگاه خواهد داشت. با این حال، به واسطه نرخ پایه بسیار بالاتر سطح قیمت‌ها در فصل پایانی سال ۲۰۲۱، این احتمال وجود دارد که نرخ تورم سازگار با این شرایط به زیر ۴۰ درصد در سال کاهش یابد.

مخاطرات اصلی معطوف به پیش‌بینی‌های ما

شدت	اثرگذاری	احتمال	سناریوهای فصل سوم ۲۰۲۱
۲۵	بسیار بالا	بسیار بالا	ایران از ماریپیچ ابرتورمی رنج برده و اطمینان به ریال به طور کامل از بین برود
۲۵	بسیار بالا	بسیار بالا	مذاکرات هسته‌ای به اتمام رسیده و شانس کاهش تحریم آمریکا از بین برود
۲۰	بالا	بسیار بالا	بدتر شدن شرایط اقتصادی منجر به اعتصابات گسترده و اعتراضات کارگران شود
۲۰	بسیار بالا	بالا	تظاهرات خیابانی گسترده به قیامی خشونت‌بار تبدیل شود
۱۶	بالا	بالا	سیاست پولی غیرمسئولانه باعث بروز یک بحران بانکی بزرگ بشود

ملاحظه: سناریوها و امتیازات برگرفته از کار «خلاصه ریسک» ما است. سناریوهای ریسک، تغییرات بالقوه‌ای هستند که ممکن است فضای عملیاتی کسب و کار را به طور اساسی طی دو سال آینده متأثر نمایند. شدت ریسک، حاصل ضرب احتمال و اثرگذاری بوده و مقیاس آن از ۲۵ است. منبع: واحد اطلاعات اکونومیست

^۱ TBC

اختصاری از عبارت To Be Confirmed بوده و برای آن به کار می‌رود که نشان داده شود چیزی نیاز به تصمیم‌گیری بوده یا کاملاً مشخص نیست. (م)

چشم‌انداز ۲۶-۲۰۲۲

روابط بین‌الملل

بحرانی‌ترین جنبه سیاست خارجی ایران در سال‌های ۲۶-۲۰۲۲، رابطه آن با ایالات متحده خواهد بود که در حال حاضر تحریم‌های گسترده و مخرب اقتصادی را بر ایران تحمیل کرده و در سال ۲۰۱۸ از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام یا توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵) عقب‌نشینی کرده است. با وجود بی‌عملی ایران از زمان انتخاب آقای رئیسی به عنوان رئیس‌جمهور، حکومت احتمالاً بدون محاسبات انتخاباتی، همچنان منافع اقتصادی کاهش تحریم‌ها را یک هدف ضروری برای امنیت کوتاه‌مدت در نظر می‌گیرد. در عین حال، جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا، خواهان کاهش حضور آمریکا در خاورمیانه بوده و همچنان محدود کردن برنامه هسته‌ای ایران را به عنوان مهم‌ترین مسیر برای انجام این کار در نظر دارد. ایران از آمریکا می‌خواهد که تضمین دهد از توافق خارج نخواهد شد - چیزی که به شکل دائمی عملی نیست. اما دولت بایدن می‌تواند حداقل تا سال ۲۰۲۴ - زمان انتخابات ریاست جمهوری بعدی ایالات متحده - چنین تضمینی را ارائه نماید. در نتیجه، شکل‌گیری توافقی بر سر بازگرداندن برجام در نیمه اول سال ۲۰۲۲ محتمل‌تر از عدم شکل‌گیری آن است. با این حال، ریسک‌های نزولی قابل توجهی در مورد این ارزیابی‌ها و پیش‌بینی‌ها وجود دارد.

در میان‌مدت، توافق بر سر کاهش تحریم‌ها بین آمریکا و ایران خود به یک منبع تنش برای هر دو طرف تبدیل خواهد شد و هیچ یک از آن‌ها از نتیجه آن راضی نخواهند بود. شکست آمریکا در تحمیل محدودیت‌های بیشتر بر حمایت ایران از نیروهای نیابتی خود در منطقه (عمدتاً در لبنان، عراق، سوریه و یمن) و بر برنامه موشک‌های بالیستیک ایران، مخالفت‌های رو به رشدی با این توافق را حتی در درون دولت آمریکا، به دنبال خواهد داشت. در این میان، برخی تحریم‌های دیرپای مرتبط با تروریسم و حقوق بشر علیه ایران و ادامه بی‌میلی کسب و کارهای غربی برای سرمایه‌گذاری یا تجارت با ایران، به تحریک و عصبانیت ایران منجر خواهد شد. علاوه بر این، ادامه جنگ در سایه با اسرائیل، ایران را به طور مداوم هدف حملات سطح پایین در حوزه کشتیرانی و حملات سایبری علیه زیرساخت‌های کلیدی قرار خواهد داد، که حملات تلافی‌جویانه‌ای را دامن می‌زند که تنها مواضع تندروها در هر دو طرف را تقویت خواهد نمود (با توجه به اینکه ایالات متحده حامی اصلی اسرائیل است). در نتیجه، ما انتظار داریم توافقی که مجدداً امضاء می‌شود، حدوداً از اواخر سال ۲۰۲۳ متزلزل شده و در اواخر سال ۲۰۲۴ پس از انتخابات ریاست جمهوری بعدی ایالات متحده، به طور کامل با شکست مواجه شود.

در سایر نقاط نیز مذاکرات در حال حاضر در جریان است؛ به عنوان مثال مذاکرات با عربستان سعودی که می‌تواند منجر به تجدید روابط دیپلماتیک رسمی شود (روابطی که از سال ۲۰۱۶ قطع شده بود). با این حال، در میان‌مدت، بعید به نظر می‌رسد که مذاکرات به تغییر معناداری در روابط ایران و عربستان منتهی شود. تمرکز اصلی عربستان سعودی در مذاکرات با ایران یافتن راهی برای پایان دادن به جنگ پرهزینه خود با حوثی‌های مورد حمایت ایران در یمن (و به همراه آن پایان دادن به شلیک‌های متناوب موشک به خاک عربستان سعودی) است. ایران تاکنون علاقه چندانی به تأمین چنین شرایطی نشان نداده و بعید است که دولت آقای رئیسی چنین سازشی را انجام بدهد. در هر صورت، حوثی‌ها دستور کار خود را

داشته و در حال حاضر نیز دست بالا را دارند (و بنابراین در شرایط کنونی هیچ انگیزه‌ای برای موافقت با صلح ندارند) و به اندازه سایر نیروهای نیابتی در منطقه به طور شفاف توسط ایران هدایت نمی‌شوند. اگر هیچ راه‌حلی برای جنگ در یمن به دست نیاید، احتمالاً عربستان سعودی از فقدان اقدامات مورد نیاز ناامید شده و تنش‌ها با ایران مجدداً ظهور خواهد کرد.

از سوی دیگر، در تلاش برای ایجاد تاب‌آوری در برابر تهدیدات نظامی و اقتصادی آمریکا، ایران بر گسترش روابط با دو قدرت بزرگ شرقی - روسیه و چین - تمرکز خواهد کرد. این گسترش روابط شامل افزایش خریدهای نظامی از هر دو کشور و گسترش پیوندهای تجاری و فروش نفت با قیمت پایین به چین در ازای سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های داخلی خواهد بود. افزون بر این، تمایل ایران به ثبات در طول مرزهای خود، این کشور را به سمت دنبال کردن یک رابطه عملی و عملیاتی با طالبان در افغانستان سوق خواهد داد که احتمالاً مستلزم همکاری دیپلماتیک با هر دو کشور روسیه و چین برای اطمینان از وجود درجاتی از ثبات در این کشور است.

روند سیاست‌ها

با توجه به انتظار کاهش تحریم‌های آمریکا از نیمه اول سال ۲۰۲۲، سیاست ایران در آغاز بر افزایش ظرفیت تولید در بخش نفت و گاز تمرکز خواهد کرد تا از افزایش سریع صادرات هیدروکربن‌ها اطمینان حاصل شود. این امر به کمک تقاضای قوی‌تر در چین، امکان تحقق توسعه فاز دوم میدان عظیم گازی پارس جنوبی و افتتاح یک پایانه جدید صادرات نفت در جاسک، شهری بندری در جنوب شرقی ایران که با دسترسی بیشتر به بازارهای آسیایی ایران همراه است، را فراهم می‌کند.

با بالا رفتن سطوح فقر و بار تورم فزاینده بر مصرف خصوصی، دولت بر افزایش تولیدات صنعتی و تولیدات کارخانه‌ای در حوزه‌هایی نظیر بخش خودرو، به عنوان ابزاری برای حفظ رشد اقتصادی تمرکز خواهد کرد. آقای رئیسی در سال‌های اخیر خود را به عنوان یک فرد طرفدار عموم مردم و قهرمان بخش‌های فقیر جامعه معرفی کرده است. بنابراین، کنترل قیمت کالاهایی مانند خودرو، به احتمال زیاد به عنوان یک ویژگی عمومی سیاست دولت در سال‌های ۲۰۲۲-۲۶ باقی خواهد ماند تا از مصرف‌کنندگان در برابر افزایش قیمت‌ها محافظت شود. این امر به نوبه خود بار سنگینی بر سودآوری سرمایه‌گذاران بخش خصوصی خواهد بود.

تهدید ظهور مجدد تحریم‌های آمریکا نیز به نوعی به محدود شدن تجارت و تأمین مالی، عمدتاً در مواردی که در آن دلار آمریکا به کار گرفته می‌شود، ادامه خواهد داد و مانع از سرمایه‌گذاری خواهد شد، چرا که اغلب شرکت‌های بین‌المللی تمایلی به قبول ریسک معطوف به چشم‌انداز نامشخص تحریم‌های آمریکا ندارند. از سال ۲۰۲۴ تنش‌های تازه و رو به افزایش با ایالات متحده باعث تشدید مجدد تحریم‌ها خواهد شد که مستلزم برقراری مجدد سیاست‌ها حول خودکفایی و تاب‌آوری است.

سیاست مالی

نظر به ادامه تحریم‌های آمریکا و تأثیرات همه‌گیری کروناویروس، فشارهای مالی در کوتاه‌مدت همچنان شدید باقی خواهند ماند. با این حال، به دلیل سطوح بالاتر قیمت‌های جهانی نفت و در نهایت کاهش تحریم‌های آمریکا که تحصیل درآمدهای نفتی را تسهیل می‌کند، چشم‌انداز در اواخر سال مالی ۲۰۲۱/۲۲ (از ۲۱ مارس تا ۲۰ مارس)، بهبود خواهد یافت. با توجه به لایحه مطرح در پارلمان برای هدف قرار دادن ۳۰ میلیون ایرانی کم‌درآمد با پرداخت‌های ماهانه، مخارج برنامه‌ریزی شده در بودجه سال ۲۰۲۱/۲۲ با افزایش هزینه‌های رفاهی همراه است. صادرات نفت در مقایسه با سال‌های اخیر افزایش یافته است، اما با توجه به متوسط صادرات روزانه ۶۲۰ هزار بشکه در روز در فاصله آوریل تا اوت، فرض بودجه‌ای مبنی بر صادرات به طور متوسط ۲,۳ میلیون بشکه در روز، همچنان یک بیش‌برآورد اغراق شده است. علاوه بر این، موانع ناشی از تحریم‌های آمریکا به این معنی است که در حال حاضر بیشتر درآمد نفت ایران به جای آن که مستقیماً به خزانه دولت واریز شود، برای خرید کالا در یک نظام تهاتری صرف می‌شود. بنابراین، پیش‌بینی می‌کنیم که کسری مالی کشور از ۷ درصد تولید ناخالص داخلی برآورد شده برای سال ۲۰۲۰/۲۱، در سال ۲۰۲۱/۲۲ به ۹,۷ درصد تولید ناخالص داخلی افزایش یابد.

تأمین کسری بودجه عمدتاً از طریق خلق پول به عنوان نخستین مسیر دنبال خواهد شد که این امر باعث تداوم فشارهای تورمی خواهد بود که هم‌اینک نیز در سطح بالایی قرار دارد. با این حال، هنگامی که تحریم‌های آمریکا در نیمه اول سال ۲۰۲۲ برداشته شود و درآمد صادرات نفت به شکلی چشمگیر آغاز به افزایش نماید، وضعیت مالی کشور به طور قابل توجهی بهبود خواهد یافت. در نتیجه این روند، ما انتظار داریم که کسری بودجه در سال ۲۰۲۳/۲۴ به طور متوسط به ۴,۳ درصد تولید ناخالص داخلی محدود شود. در این سال‌ها با توجه به احتمال بالای استقراض ایران از وام‌دهندگان وابسته به دولت‌هایی نظیر چین و روسیه، دسترسی به منابع مالی خارجی بهبود خواهد یافت. با وجود این، از اواخر سال ۲۰۲۳ و هنگامی که توافق هسته‌ای مجدداً از بین برود، هم درآمدهای نفتی و هم درآمدهای مالیاتی تا حدودی کاهش خواهد یافت که این امر منجر به گسترش کسری بودجه به ۵,۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۶/۲۷ خواهد شد.

سیاست پولی

بانک مرکزی با تنظیم دامنه نرخ سود سپرده که اکنون در بازه ۱۴ تا ۲۲ درصدی قرار دارد و به کمک خرید و فروش اوراق دولتی در بازار بین بانکی به منظور کنترل عرضه پول، نرخ تورم سالانه را در سطح ۲۲ درصد هدف‌گذاری کرده است. با این حال، با توجه به هزینه‌های بالای واردات و پولی کردن کسری بودجه، این سیاست کمترین اثر را بر تورم خواهد داشت. در نتیجه، در سال ۲۰۲۲ و پیش از آنکه آثار ناشی از درآمدهای نفتی بالاتر، هم فشار تورمی بر پول ملی و هم فشارهای تورمی ناشی از کسری بودجه را تسهیل کند، بانک مرکزی نرخ سپرده یک‌شبه را افزایش خواهد داد. بانک مرکزی در ادامه و پیش از معکوس شدن این روند از سال ۲۰۲۴ به واسطه شروع مجدد تحریم‌های آمریکا و تحت فشار قرار گرفتن پول ملی که موجب افزایش تورم خواهد بود، چرخه انقباض پولی خود را به منظور حمایت از رشد اقتصادی متوقف خواهد کرد.

مفروضات بین‌المللی

۲۰۲۶	۲۰۲۵	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	
						رشد اقتصادی (درصد)
۱,۸	۲,۱	۱,۹	۲,۲	۳,۸	۵,۷	تولید ناخالص داخلی ایالات متحده
						تولید ناخالص داخلی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی ^۱
۱,۸	۲	۲	۲,۲	۳,۸	۵,۱	تولید ناخالص داخلی جهان
۲,۶	۲,۷	۲,۸	۳	۴,۱	۵,۴	تولید ناخالص داخلی جهان
۴	۴	۴,۱	۴,۸	۵,۸	۹	تجارت جهانی
						شاخص‌های تورم (درصد، به جز مواردی که ذکر می‌شود)
۲,۳	۲	۱,۹	۲,۲	۳,۲	۴,۴	شاخص قیمت مصرف‌کننده ایالات متحده
						شاخص قیمت مصرف‌کننده سازمان همکاری و توسعه اقتصادی
۲,۲	۲,۱	۲	۲,۲	۲,۸	۳,۳	تولیدات صنعتی ^۲ (بر اساس دلار آمریکا)
۲,۵	۲,۶	۲,۲	۱,۹	۱	۶,۸	نفت (برنت؛ دلار در هر بشکه)
۵۳,۵	۵۵,۵	۶۱	۶۶	۷۸,۵	۷۱,۷	کالاهای غیرنفتی (بر اساس دلار آمریکا)
۰,۷	۰	-۹,۵	-۲,۳	-۰,۵	۳۴,۴	
						متغیرهای مالی
۲,۴	۲,۲	۲	۱,۱	۰,۲	۰,۱	نرخ اوراق تجاری سه ماهه دلاری (میانگین، درصد)
۲۸۷,۱۴۴	۲۶۵,۸۷۴	۲۳۷,۳۸۷	۱۸۵,۴۵۹	۲۰۶,۰۶۵	۲۵۱,۲۹۹	نرخ ارز رسمی؛ ریال به ازای یک دلار (میانگین)
۱,۲۴	۱,۲۲	۱,۱۸	۱,۱۵	۱,۱۷	۱,۱۹	نرخ ارز؛ دلار به ازای یک یورو (میانگین)

رشد اقتصادی

رشد مثبت در سال ۲۰۲۱/۲۲، از طریق افزایش تولید صنعتی، میانگین‌های بالاتر صادرات نفت به چین و افزایش البته با تأخیر نرخ واکسیناسیون کووید-۱۹، پشتیبانی خواهد شد. با این حال، به درازا کشیدن مذاکرات بر سر لغو تحریم‌ها با ایالات متحده، افزایش بیشتر دامنه صادرات را برای سال ۲۰۲۱/۲۲ محدود خواهد کرد و بار تورم سریع بر مصرف خصوصی سنگینی خواهد کرد. در نتیجه، ما انتظار داریم که رشد واقعی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۱/۲۲ به سطح نسبتاً نازل ۲ درصد کاهش یابد. پس از آن و در سال ۲۰۲۲/۲۳ نرخ رشد اقتصادی به شدت افزایش خواهد یافت و به ۸,۹ درصد خواهد رسید، چرا که یک سال کامل فارغ از تحریم، افزایش در حجم صادرات نفت را تا نزدیک به ۲۰۰ درصد امکان‌پذیر می‌سازد.

با این حال، بازیابی اقتصادی تا حدود زیادی در بخش‌های غیرکاربر (نظیر بخش نفت و گاز) متمرکز خواهد بود و بخش خدمات نیز عقب خواهد ماند. در نتیجه و در شرایط پابرجا بودن تورم بالا، متوسط رشد دستمزد در کل اقتصاد بر حسب مقادیر واقعی، همچنان ضعیف باقی خواهد ماند. این بدان معنی است که سطوح بالای کنونی فقر احتمالاً کاهش نخواهد یافت و این امر چشم‌انداز صادرات کالاهای غیرسرمایه‌ای (مانند مواد غذایی و کالاهای مصرفی) به ایران را برای

^۱ OECD

^۲ شاخص‌های قیمت تولیدکننده در تولیدات کارخانه‌ای و صنعتی، میزان تغییر محصول را قیمت درب کارخانه (قیمت بدون مالیات، هزینه حمل و نقل و حاشیه سود) اندازه‌گیری می‌کنند. (م)

شرکت‌های خارجی تضعیف می‌کند. با در نظر داشتن ماهیت نامتوازن بازیابی، تجدید تحریم‌های ایالات متحده از سال ۲۰۲۴ احتمالاً اقتصاد را در سال‌های ۲۰۲۴/۲۵ تا ۲۰۲۶/۲۷ به رکود باز خواهد کشاند.

رشد اقتصادی

درصد	۲۰۲۱ ^a	۲۰۲۲ ^b	۲۰۲۳ ^b	۲۰۲۴ ^b	۲۰۲۵ ^b	۲۰۲۶ ^b
تولید ناخالص داخلی	۲	۸,۹	۲,۹	-۲,۱	-۲,۶	-۲,۲
مصرف خصوصی	۱	۱,۵	۲,۳	-۰,۵	-۱	-۲
مصرف دولتی	۳,۵	۲	۲	-۲	-۱,۵	-۰,۵
سرمایه‌گذاری ثابت ناخالص	۳	۴	۳	-۰,۵	-۳	-۲
صادرات کالاها و خدمات	۲۵	۴۲	۶	-۷	-۹	-۶
واردات کالاها و خدمات	۴	۲۰	۹	-۱۰	-۱۵	-۵
تقاضای داخلی	۲	۰,۲	۱,۹	-۰,۵	-۰,۸	-۱
کشاورزی	-۳	۱,۵	۱,۴	۱,۳	۱	۰,۵
صنعت	۳	۱۷	۳	-۷,۱	-۴,۲	-۲,۸
خدمات	-۳,۷	۳,۵	۳	۱,۹	-۱,۸	-۲,۲

a برآوردهای واحد اطلاعات اکونومیست. b پیش‌بینی‌ها واحد اطلاعات اکونومیست

تورم

کاهش ارزش ریال در بازار موازی، کمبودهای مرتبط با تحریم‌ها و پولی کردن کسری بودجه همچنان به عنوان عوامل ایجاد تورم بالا باقی خواهند ماند، این در حالی است که نرخ تورم سالانه در ژانویه تا سپتامبر به طور متوسط ۴۶,۴ درصد بوده است. با توجه به آنکه پولی کردن کسری بودجه، موتور رشد عرضه پول در کوتاه‌مدت خواهد بود، مقامات کشور، ایران را به سمت خطر بروز یک ماریپیج ابرتورمی ویران‌گر سوق می‌دهند. اگرچه یک افزایش شدید در صادرات نفت طی نیمه نخست دوره پیش‌بینی، کمبود ارز خارجی را کاهش خواهد داد و از ابرتورم پیوسته جلوگیری خواهد کرد. در نتیجه ما انتظار داریم که تورم در سال ۲۰۲۲ به ۲۳ درصد کاهش یابد. با تداوم این روند - و صادرات بیشتر نفت که باعث تقویت ریال در بازار موازی می‌شود - میانگین تورم در سال ۲۰۲۳ به ۱۷,۲ درصد کاهش خواهد یافت. با این حال، کاهش ارزش پول ملی به دلیل بدتر شدن روابط با ایالات متحده، در سال‌های ۲۰۲۴-۲۶ مجدداً بروز خواهد کرد.

نرخ ارز

ایران نرخ رسمی ارز را برای واردات تعداد اندکی از مواد غذایی برابر با ۴۲۰۰۰ ریال در ازای یک دلار آمریکا ثابت نگاه داشته است. با وجود این، نرخ رسمی ارز از اواسط سال ۲۰۱۸ به میزان قابل توجهی فاصله گرفته و یک نرخ ارز موازی (که در اوایل نوامبر در حدود ۲۷۵۰۰۰ ریال در ازای یک دلار آمریکا مبادله می‌شد) در سطحی گسترده و از جمله برای بودجه‌های دولتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در کوتاه‌مدت و در صورت لزوم، مقامات مجبور به استفاده از ذخایر فعلی دارایی‌های خود برای حفظ نرخ ارز موازی در مواجهه با بروز گاه‌به‌گاه نوسانات خواهند شد. با این حال، نرخ ارز بازار به

احتمال زیاد از اوایل تا اواسط سال ۲۰۲۲ تا اواخر سال ۲۰۲۳ در پرتو بهبود روابط با ایالات متحده تقویت می‌شود، پیش از آن که دوباره و در اواخر دوره پیش‌بینی با اعمال مجدد تحریم‌های آمریکا به شدت تضعیف شده و به ۲۹۷،۷۸۰ در مقابل هر دلار آمریکا در پایان سال ۲۰۲۶ برسد.

بخش خارجی

ما انتظار داریم که حجم صادرات نفت در سال ۲۰۲۲ در مقایسه با سطح فعلی که بین ۶۰۰ تا ۷۰۰ هزار بشکه در روز است، به سرعت افزایش یافته و به متوسط بیش از ۲ میلیون بشکه در روز افزایش یابد. این میزان همچنان پایین‌تر از حجم میانگین صادرات سال ۲۰۱۷ است که به ۲،۴ میلیون بشکه در روز می‌رسید؛ سطحی که انتظار می‌رود ایران تنها در سال ۲۰۲۳ و زمانی به آن دست پیدا کند که نفت تمام خریداران قبلی توسط ایران تأمین شده و این کشور زمان کافی برای افزایش کامل تولید را در اختیار داشته باشد. درآمد صادرات غیرنفتی نیز به واسطه افزایش تقاضای منطقه‌ای افزایش خواهد یافت. در این میان، با توجه به حرکت اقتصاد به سمت خروج از یک رکود طولانی، مخارج واردات نیز در سال‌های ۲۰۲۲-۲۳ افزایش خواهد داشت. تقویت بیشتر قیمت‌های جهانی نفت، بهبود قابل ملاحظه تراز تجاری در سال ۲۰۲۲ را تضمین می‌نماید. با این حال، شکل‌گیری مجدد تحریم‌های نفتی از سال ۲۰۲۴ منجر به کاهش شدید مازاد تجاری در سال‌های ۲۶-۲۰۲۴ خواهد شد.

بهبود تجارت کالاها با افزایش در هزینه‌های انجام شده روی خدمات همراه خواهد بود. با توجه به محدود شدن اعتبارات گردشگری، به ویژه ناشی از تداوم نگرانی‌های معطوف به سلامت عمومی در کوتاه‌مدت، کسری خدمات در سال ۲۰۲۲ برحسب مقادیر مطلق گسترش خواهد یافت. کاهش مختصر کسری خدمات در سال ۲۰۲۳، به دلیل بهبود جریان ورود گردشگران، با افزایش کسری تراز خدمات در سال‌های ۲۵-۲۰۲۴ همراه خواهد بود، چراکه تنش‌های ژئوپلیتیکی رو به گسترش، باری بر ورود گردشگران خواهد بود. ما پیش‌بینی می‌کنیم که مازاد حساب جاری به طور متوسط به ۹،۹ درصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۳-۲۰۲۲ و پیش از تبدیل شدن به کسری، ناشی از تحولات حساب تجاری، در سال ۲۰۲۶ برسد.

خلاصه پیش‌بینی‌ها

خلاصه پیش‌بینی‌ها

(درصد، به جز مواردی که ذکر شود)

۲۰۲۶ ^b	۲۰۲۵ ^b	۲۰۲۴ ^b	۲۰۲۳ ^b	۲۰۲۲ ^b	۲۰۲۱ ^a	
-۲,۲	-۲,۶	-۲,۱	۲,۹	۸,۹	۲,۰	رشد تولید ناخالص داخلی واقعی
۲,۴۷۶	۲,۷۲۰	۳,۰۲۳	۳,۸۷۵	۳,۶۵۶	۲,۴۸۷	تولید نفت خام (هزار بشکه در روز)
۲۰,۴۸۲	۲۹,۴۹۱	۳۹,۲۵۰	۶۷,۰۳۱	۶۷,۶۰۸	۳۲,۷۲۶	صادرات نفت (میلیون دلار آمریکا)
۲۷	۲۵	۲۰	۱۷,۲	۲۳	۴۴	تورم قیمت مصرف‌کننده (میانگین)
۳۳	۲۳	۲۵	۱۶	۱۹,۱	۳۶	تورم قیمت مصرف‌کننده (پایان دوره)
۲۴	۲۴	۲۳	۲۲	۲۴	۲۲,۵	نرخ سود تسهیلات (پایان دوره، درصد)
-۵,۹	-۵,۵	-۵	-۴,۳	-۵,۳	-۹,۷	تراز بودجه خالص رسمی (درصد از GDP)
۵۵,۹	۶۵,۶	۷۶,۱	۱۰۴,۷	۱۰۲,۵	۶۴,۴	صادرات کالاها به قیمت فوب (میلیارد دلار آمریکا)
۵۲,۴	۵۸,۲	۶۳,۳	۶۶,۶	۵۹,۵	۵۱,۷	واردات کالاها به قیمت فوب (میلیارد دلار آمریکا)
-۲,۹	۰,۸	۶,۶	۳۲,۶	۳۷	۸,۱	تراز حساب جاری (میلیارد دلار آمریکا)
-۰,۷	۰,۲	۱,۸	۸	۱۱,۸	۴,۲	تراز حساب جاری (درصد از GDP)
۱۰,۱	۱۰,۲	۱۰,۳	۱۰,۴	۱۰,۱	۹,۴	بدهی خارجی (پایان دوره، میلیارد دلار آمریکا)
۲۸۷,۱۴۴	۲۶۵,۸۷۴	۲۳۷,۳۸۷	۱۸۵,۴۵۹	۲۰۶,۰۶۵	۲۵۱,۲۹۹	نرخ ارز ریال در برابر دلار (میانگین)
۲۹۷,۷۸۰	۲۷۶,۵۰۹	۲۵۱,۶۳۱	۲۱۱,۴۲۳	۱۸۵,۷۶۲	۲۵۳,۶۸۲	نرخ ارز ریال در برابر دلار (پایان دوره)
۲۶۰,۵۶۶	۲۳۵,۳۳۹	۲۱۰,۰۳۱	۱۶۵,۴۵۲	۱۸۵,۷۴۱	۲۳۰,۵۶۵	نرخ ارز ریال در برابر ۱۰۰ یورو (میانگین)
۳۷۲,۲۲۵	۳۴۰,۱۰۶	۳۰۰,۶۹۹	۲۴۳,۱۳۷	۲۱۵,۴۸۴	۲۹۴,۲۷۲	نرخ ارز ریال در برابر یورو (پایان دوره)

a برآوردهای واحد اطلاعات اکونومیست. b پیش‌بینی‌ها واحد اطلاعات اکونومیست

داده‌ها و نمودارها

داده‌ها و پیش‌بینی‌های سالانه

۲۰۲۳ ^c	۲۰۲۲ ^c	۲۰۲۱ ^b	۲۰۲۰ ^a	۲۰۱۹ ^a	۲۰۱۸ ^a	۲۰۱۷ ^a
تولید ناخالص داخلی^d						
تولید ناخالص داخلی اسمی (میلیون دلار آمریکا)						
۴۰۵,۱۰۴	۳۱۴,۸۷۸	۱۹۴,۱۸۷	۱۷۴,۵۱۷	۱۹۶,۱۸۵	۲۶۷,۹۵۹	۴۶۰,۹۷۶
تولید ناخالص داخلی اسمی (هزار میلیارد ریال)						
۷۵,۱۳۰	۶۴,۸۸۵	۴۸,۷۹۹	۳۵,۰۸۵	۲۴,۴۱۳	۱۹,۱۲۹	۱۵,۳۱۷
رشد تولید ناخالص داخلی واقعی (درصد)						
۲,۹	۸,۹	۲	۳,۴	-۶,۸	-۶	۳,۸
مخارج تولید ناخالص داخلی (درصد تغییر واقعی)^d						
مصرف خصوصی						
۲,۳	۱,۵	۱	-۰,۴	-۷,۷	-۲,۶	۲,۵
مصرف دولتی						
۲	۲	۳,۵	-۲,۳	-۶	-۲,۹	۳,۹
سرمایه‌گذاری ثابت ناخالص						
۳	۴	۳	۲,۵	-۵,۹	-۱۲,۳	۱,۴
صادرات کالاها و خدمات						
۶	۴۲	۲۵	-۵,۴	-۲۹,۹	-۱۲,۵	۱,۸
واردات کالاها و خدمات						
۹	۲۰	۴	-۲۹,۲	-۳۸,۱	-۲۹,۵	۱۳,۴
منشأ تولید ناخالص داخلی (درصد تغییر واقعی)^d						
کشاورزی						
۱,۴	۱,۵	-۳	۴,۵	۸,۸	-۰,۹	۳,۲
صنعت						
۳	۱۷	۳	۸,۴	-۱۵,۹	-۱۱	۳
خدمات						
۳	۳,۵	-۳,۷	۰	-۰,۲	-۰,۶	۴,۴
جمعیت و درآمد						
جمعیت (میلیون)						
۸۷	۸۶	۸۵	۸۴	۸۲,۹	۸۱,۸	۸۰,۷
تولید ناخالص داخلی سرانه (دلار برابری قدرت خرید)						
۱۶,۸۲۸	۱۶,۰۸۹	۱۴,۵۱۱	۱۳,۹۲۰	۱۲,۹۱۳	۱۳,۷۹۵	۱۴,۵۳۶
بیکاری ثبت شده (میانگین، درصد)						
۸,۵	۸,۸	۹,۶	۱۱,۲ ^b	۱۱,۴ ^b	۱۲,۰ ^b	۱۲,۱ ^b
متغیرهای مالی (درصد از GDP)^d						
درآمد بخش عمومی						
۹,۸	۹,۶	۷,۷	۷,۴ ^b	۱۰,۷ ^b	۱۵,۴	۱۷
مخارج بخش عمومی						
۱۴,۲	۱۴,۹	۱۷,۴	۱۴,۴ ^b	۱۴,۸ ^b	۱۷,۳	۱۸,۷
تراز بخش عمومی						
-۴,۳	-۵,۳	-۹,۷	-۷,۰ ^b	-۴,۱ ^b	-۱,۹	-۱,۸
خالص بدهی عمومی						
۲۴,۳	۲۳,۶	۲۵,۴	۱۸,۶ ^b	۱۶,۰ ^b	۱۴	۱۳,۶
قیمت‌ها و شاخص‌های مالی						
نرخ ارز؛ ریال به ازای هر دلار (میانگین)						
۱۸۵,۴۵۹	۲۰۶,۰۶۵	۲۵۱,۲۹۹	۲۰۱,۰۴۰	۱۲۴,۴۳۶	۷۱,۳۸۷	۳۳,۲۲۶
نرخ ارز؛ ریال به ازای هر دلار (پایان دوره)						
۲۱۱,۴۲۳	۱۸۵,۷۶۲	۲۵۳,۶۸۲	۲۵۷,۰۰۰	۱۳۲,۵۰۰	۱۱۳,۰۰۰	۳۶,۰۷۴
شاخص‌های قیمت (میانگین، درصد)						
۱۷,۲	۲۳	۴۴	۳۰,۵	۴۰	۱۸	۸
حجم پول M1 (درصد تغییر)						
۲۰	۳۳	۵۵	۶۹,۸	۴۸,۶	۴۱	۱۲,۶
حجم پول M2 (درصد تغییر)						
۲۱,۶	۲۹,۵	۴۳	۳۸,۴	۲۸,۲	۲۲,۱	۲۲
نرخ بهره تسهیلات (پایان دوره، درصد)						
۲۲	۲۴	۲۲,۵	۲۱,۰ ^b	۲۱,۰ ^b	۱۹,۰ ^b	۱۸,۰ ^b
حساب جاری (میلیون دلار آمریکا)^d						
تراز تجاری						
۳۸,۰۳۳	۴۲,۹۶۲	۱۲,۶۷۳	۳,۲۳۶	۷,۱۵۵	۳۲,۶۳۵	۲۲,۱۹۴

۱۰۴۶۷۳	۱۰۲۰۴۶۲	۶۴۰۴۱۲	۴۹۰۸۴۸	۵۹۰۳۹۱	۹۳۰۳۹۰	۹۶۰۳۳۴	صادرات کالاها به قیمت فوب
-۶۶۶۶۴۰	-۵۹۰۵۰۰	-۵۱۰۷۳۹	-۴۶۶۶۱۲	-۵۲۰۲۳۳۶	-۶۰۰۷۵۵	-۷۳۰۸۴۰	واردات کالاها به قیمت فوب
-۶۰۰۱۹	-۶۰۱۷۷	-۴۸۰۰۹	-۳۰۹۹۸	-۴۰۰۵۳	-۷۰۳۵۱	-۸۰۸۲۶	تراز خدمات
۵۰	-۲۹۶	-۳۶۸	-۵۹۹	۱۵	۸۰۷	۸۳۷	تراز درآمد
۵۱۹	۵۴۰	۵۶۳	۵۹۹	۶۳۷	۶۵۰	۷۱۰	تراز انتقالات جاری
۳۲۰۵۸۳	۳۷۰۰۳۰	۸۰۰۵۹	-۷۰۸	۳۰۷۵۴	۲۶۰۷۴۱	۱۴۰۹۱۵	تراز حساب جاری

بدهی خارجی (میلیون دلار آمریکا)

۱۰۰۴۰۸	۱۰۰۱۰۰	۹۰۴۳۸	۴۰۴۲۵ ^b	۴۰۸۵۵	۵۰۷۷۳	۶۰۸۱۹	انباشت بدهی
۳۰۱	۲۸۷	۳۳۸	۲۹۶ ^b	۳۳۳ ^b	۱۹۴	۴۹۰	بدهی پرداخت شده
۱۹۰	۲۲۰	۲۹۳	۲۶۳ ^b	۲۵۶	۱۳۸	۳۸۷	بازپرداخت اصل بدهی
۱۱۱	۶۷	۴۵	۴۳ ^b	۶۳ ^b	۵۸	۱۰۵	بهره

ذخایر بین‌المللی (میلیون دلار آمریکا)

۹۳۰۱۷۰	۷۸۰۱۶۹	۵۸۰۱۶۹	۶۶۰۱۶۹ ^b	۸۶۰۲۶۹ ^b	۱۰۱۰۳۳۳ ^b	۱۰۵۰۹۹۷ ^b	کل ذخایر بین‌المللی
--------	--------	--------	---------------------	---------------------	----------------------	----------------------	---------------------

a: محقق شده. b: برآوردهای واحد اطلاعات اکونومیست. c: پیش‌بینی‌های واحد اطلاعات اکونومیست. d: سال مالی (از ۲۱ مارس تا ۲۰ مارس)

منبع: آمارهای مالی بین‌المللی صندوق بین‌المللی پول.

داده‌های فصلی

۲۰۲۱		۲۰۲۰		۲۰۱۹				
فصل ۳	فصل ۲	فصل ۱	فصل ۴	فصل ۳	فصل ۲	فصل ۱	فصل ۴	
تولید								
n/a	۳۰۶۵۳	۳۰۴۹۳	۳۰۴۵۷	۴۰۱۷۹	۳۰۴۰۲	۳۰۳۳۹	۳۰۴۱۲	تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۲۰۱۱/۱۲ (هزار میلیارد ریال)
n/a	۷,۴	۴,۶	۱,۳	۲,۷	-۱,۶	-۰,۵	۲,۹	تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۲۰۱۱/۱۲ (درصد تغییر سالانه)
قیمت‌ها								
۳۳۸,۸	۳۱۰,۲	۲۹۲,۲	۲۷۲,۴	۲۳۶,۰	۲۰۹,۷	۱۹۷,۸	۱۸۸,۸	قیمت مصرف‌کننده (۲۰۱۶/۱۷=۱۰۰)
۴۳,۵	۴۸,۰	۴۷,۷	۴۴,۲	۳۰,۶	۲۱,۱	۲۴,۴	۲۷,۷	قیمت مصرف‌کننده (درصد تغییر سالانه)
متغیرهای مالی								
n/a	۲۳۵۰۰۴۶	۲۴۵۰۴۱۵	۲۷۲۰۳۰۰	۲۲۶۰۳۳۳	۱۶۵۰۲۳۴	۱۴۰۰۳۰۱	۱۱۸۰۹۳۰	نرخ ارز؛ ریال در برابر دلار (میانگین)
۲۸۳۰۵۰۰	۲۵۲۰۰۰۰	۲۵۷۰۵۰۰	۲۵۷۰۰۰۰	۲۹۷۰۰۰۰	۲۰۵۰۰۰۰	۱۶۵۰۲۰۰	۱۳۲۰۵۰۰	نرخ ارز؛ ریال در برابر دلار (پایان دوره)
n/a	۷,۲۶۲	۶,۹۱۰	۶,۱۷۰	۶,۰۰۷	۵,۰۲۱	۴,۲۷۳	۳,۶۳۵	M1 (پایان دوره؛ هزار میلیارد ریال) ^b
n/a	۴۴,۶	۶۱,۷	۶۹,۸	۸۰,۲	۶۱,۵	۴۹,۸	۴۸,۶	M1 (درصد تغییر سالانه)
n/a	۳۷۰۰۵۴	۳۴۰۷۶۲	۳۱۰۳۰۰	۲۸۰۹۵۹	۲۶۰۵۷۲	۲۴۰۷۲۲	۲۲۰۶۲۳	M2 (پایان دوره؛ هزار میلیارد ریال) ^b
n/a	۳۹,۴	۴۰,۶	۳۸,۴	۳۶,۲	۳۴,۲	۳۱,۳	۲۸,۲	M2 (درصد تغییر سالانه)
روندهای بخشی								
۲,۴۶	۲,۴۲	۲,۲۴	۱,۹۷	۱,۹۴	۱,۹۶	۲,۰۶	۲,۱۲	تولید نفت خام (میلیون بشکه در روز)
۷۲,۵۸	۶۷,۳۲	۶۰	۴۳,۹۵	۴۳,۳۸	۲۶,۶۲	۵۱,۴۸	۶۳,۱۱	قیمت نفت خام سبد اوپک (دلار در هر بشکه)

تراز پرداخت‌ها (میلیون دلار آمریکا) ^a								
n/a	۱۷,۲۸۵	۱۵,۶۳۷	۱۴,۰۸۱	۱۱,۱۹۲	۸,۹۳۸	۱۲,۷۰۵	۱۵,۵۹۲	صادرات فوب
n/a	۸,۷۰۲	۶,۴۲۹	۶,۰۵۶	۴,۶۹۳	۳,۸۶۵	۵,۵۲۶	۷,۳۲۶	نفت و گاز
n/a	-۱۳,۰۲۵	-۱۳,۶۷۵	-۱۱,۹۶۳	-۱۱,۸۲۴	-۹,۱۵۰	-۱۴,۴۷۱	-۱۲,۵۹۷	واردات فوب
n/a	۴,۲۶۰	۱,۹۶۲	۲,۱۱۸	-۶۳۲	-۲۱۲	-۱,۷۶۶	۲,۹۹۵	تراز تجاری
n/a	۳,۵۳۴	-۴	۱,۱۲۴	-۱,۲۰۶	-۶۲۲	-۲,۴۰۲	۲,۰۳۴	تراز حساب جاری

a سال‌های مالی ایران (۲۱ مارس تا ۲۰ مارس). b بیستم ماه.

منبع: روندهای اقتصادی بانک مرکزی، گزارش بازار نفت آژانس بین‌المللی انرژی، آمارهای مالی بین‌المللی صندوق بین‌المللی پول، پلات^۱ (شرکت ارائه دهنده اطلاعات انرژی و کالاها)

داده‌های ماهانه

	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مه	ژوئن	ژوئیه	اوت	سپتامبر	اکتبر	نوامبر	دسامبر
نرخ ارز؛ ریال در ازای هر دلار آمریکا (میانگین)												
۲۰۱۹	۱۰,۹۶۴۳	۱۲,۰۰۶۵	۱۳۲,۴۵۹	۱۳۵,۵۴۴	۱۴۵,۰۹۰	۱۳۴,۲۷۶	۱۲۶,۴۸۵	۱۱۸,۹۶۴	۱۱۳,۹۱۷	۱۱۴,۱۰۱	۱۱۵,۱۳۴	۱۲۷,۵۵۶
۲۰۲۰	۱۳۲,۲۳۹	۱۳۶,۴۲۹	۱۵۲,۲۳۶	۱۵۸,۱۸۴	۱۶۱,۹۳۰	۱۷۵,۵۵۷	۲۱۲,۶۷۶	۲۳۳,۵۰۹	۲۴۲,۱۱۴	۲۹۲,۴۳۷	۲۶۹,۳۲۸	۲۵۵,۱۲۵
۲۰۲۱	۲۵۰,۲۳۲	۲۳۹,۳۶۸	۲۴۶,۶۴۶	۲۴۵,۴۲۸	۲۲۵,۳۶۲	۲۳۴,۳۴۸	۲۴۵,۱۸۲	۲۵۵,۳۰۹	n/a	n/a	n/a	n/a
نرخ ارز؛ ریال در ازای هر دلار آمریکا (پایان دوره)												
۲۰۱۹	۱۲۱,۰۰۰	۱۳۴,۵۰۰	۱۳۴,۵۰۰	۱۴۲,۵۰۰	۱۳۷,۰۰۰	۱۲۸,۵۰۰	۱۱۹,۰۰۰	۱۱۴,۷۰۰	۱۱۵,۵۰۰	۱۱۲,۵۰۰	۱۲۴,۵۰۰	۱۳۲,۵۰۰
۲۰۲۰	۱۳۶,۷۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۶۵,۲۰۰	۱۶۰,۴۰۰	۱۷۵,۰۰۰	۲۰۵,۰۰۰	۲۳۴,۵۰۰	۲۳۷,۷۰۰	۲۹۷,۰۰۰	۲۶۷,۰۰۰	۲۵۴,۵۰۰	۲۵۷,۰۰۰
۲۰۲۱	۲۴۵,۵۰۰	۲۵۳,۰۰۰	۲۵۷,۵۰۰	۲۳۶,۰۰۰	۲۴۲,۰۰۰	۲۵۲,۰۰۰	۲۵۶,۷۰۰	۲۷۳,۲۰۰	۲۸۳,۵۰۰	۲۷۵,۳۰۰	n/a	n/a
M1 (درصد تغییر سالانه)												
۲۰۱۹	۳۸,۱	۴۱,۵	۴۶,۵	۴۷,۳	۵۸,۶	۵۰,۹	۴۸,۳	۴۱,۰	۳۶,۸	۳۴,۶	۴۰,۱	۴۸,۶
۲۰۲۰	۵۳,۹	۵۸,۶	۴۹,۸	۵۴,۸	۵۳,۳	۶۱,۵	۷۴,۵	۷۵,۵	۸۰,۲	۸۸,۶	۸۰	۶۹,۸
۲۰۲۱	۶۳,۸	۵۶,۹	۶۱,۷	۵۳,۹	۴۷,۱	۴۴,۶	۳۴,۹	۳۶,۴	n/a	n/a	n/a	n/a
M2 (درصد تغییر سالانه)												
۲۰۱۹	۲۲,۸	۲۲,۹	۲۳,۱	۲۳	۲۵,۲	۲۵,۱	۲۶,۳	۲۶,۱	۲۷,۲	۲۷,۳	۲۸,۲	۲۸,۲
۲۰۲۰	۲۸,۷	۳۰	۳۱,۳	۳۳	۳۳,۶	۳۴,۲	۳۵,۴	۳۵,۸	۳۶,۲	۳۷,۲	۳۷,۴	۳۸,۴
۲۰۲۱	۳۹,۲	۳۹,۱	۴۰,۶	۳۸,۸	۳۸,۸	۳۹,۴	۳۹,۴	۳۹,۱	n/a	n/a	n/a	n/a
نرخ سود سپرده (میانگین؛ درصد)												
۲۰۱۹	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
۲۰۲۰	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
۲۰۲۱	n/a	n/a	n/a	n/a	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	n/a	n/a	n/a
نرخ سود تسهیلات (پایان دوره؛ درصد)												
۲۰۱۹	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
۲۰۲۰	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
۲۰۲۱	n/a	n/a	n/a	n/a	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	n/a	n/a	n/a	n/a
قیمت مصرف‌کننده (میانگین؛ درصد تغییر سالانه)												
۲۰۱۹	۳۹,۵	۴۲,۲	۴۷,۵	۵۱,۴	۵۲,۱	۵۰,۵	۴۸	۴۱,۶	۳۵	۲۸,۳	۲۷,۱	۲۷,۸
۲۰۲۰	۲۶,۳	۲۵	۲۲	۱۹,۸	۲۱	۲۲,۵	۲۶,۸	۳۰,۵	۳۴,۵	۴۱,۴	۴۶,۴	۴۴,۸
۲۰۲۱	۴۶,۲	۴۸,۲	۴۸,۷	۴۹,۵	۴۶,۹	۴۷,۶	۴۳,۷	۴۳,۲	۴۳,۷	۳۹,۲	n/a	n/a

منبع: آمارهای مالی بین‌المللی صندوق بین‌المللی پول، هاور آنالیتیکس^۲ (ارائه دهنده داده‌های سری زمانی برای جامعه جهانی)

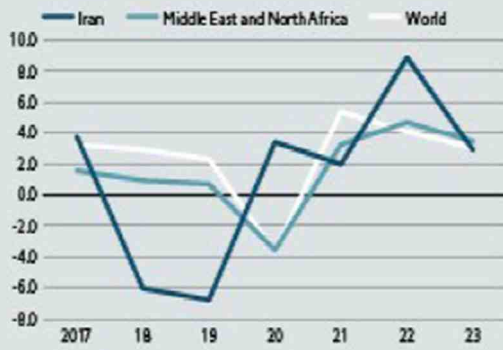
^۱ Platt

^۲ Haver Analytics

نمودارهای روند سالانه

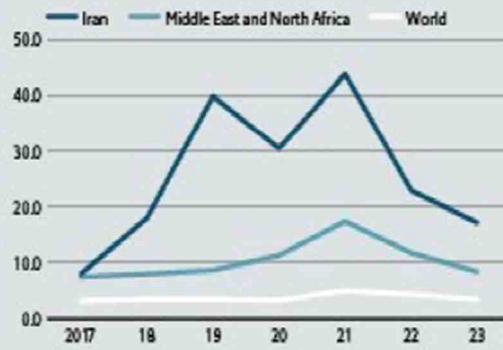
نمودارهای روند سالانه

رشد تولید ناخالص داخلی واقعی
(درصد تغییر)

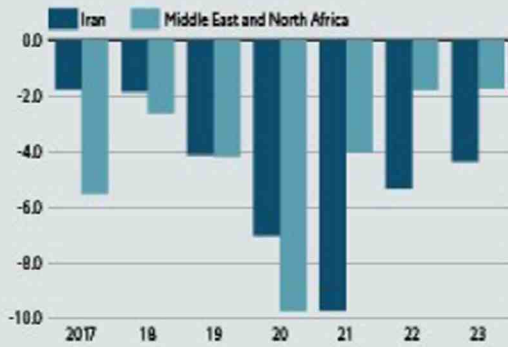
Source: EIU.

تورم قیمت مصرف کننده
(میانگین؛ درصد)

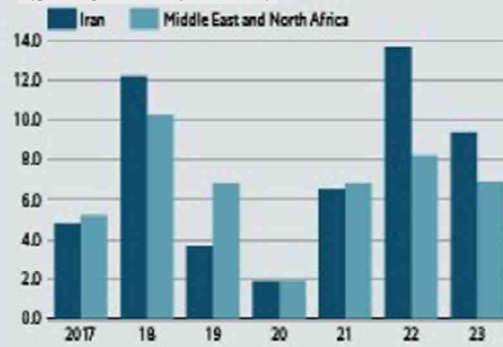
Source: EIU.

تراز بودجه
(درصد از تولید ناخالص داخلی)

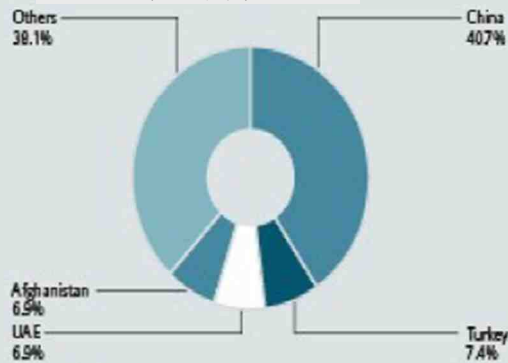
Source: EIU.

تراز تجاری
(درصد از تولید ناخالص داخلی)

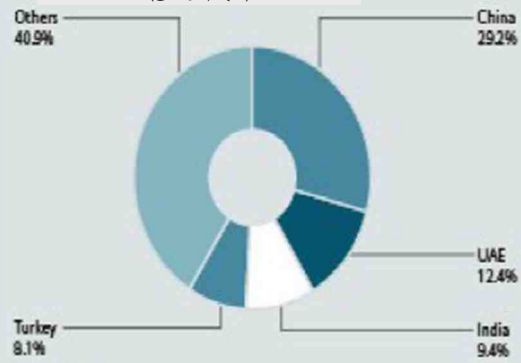
Source: EIU.

مقاصد صادراتی، ۲۰۲۰
(سهم از کل)

Source: EIU.

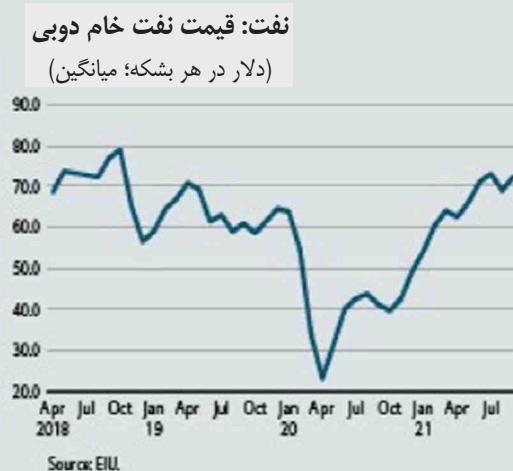
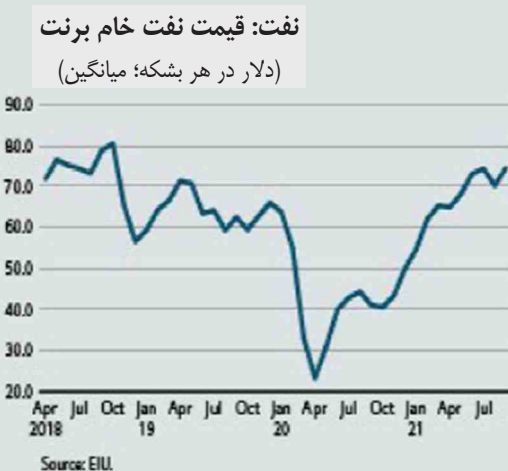
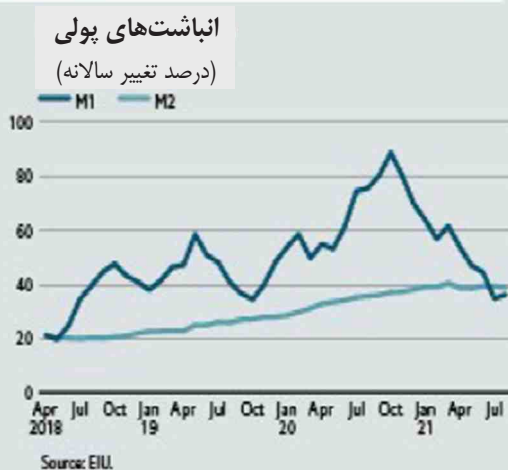
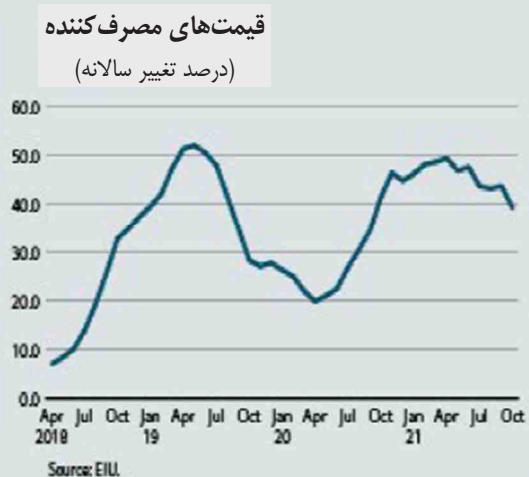
مبایء واردات، ۲۰۲۰
(سهم از کل)

Source: EIU.

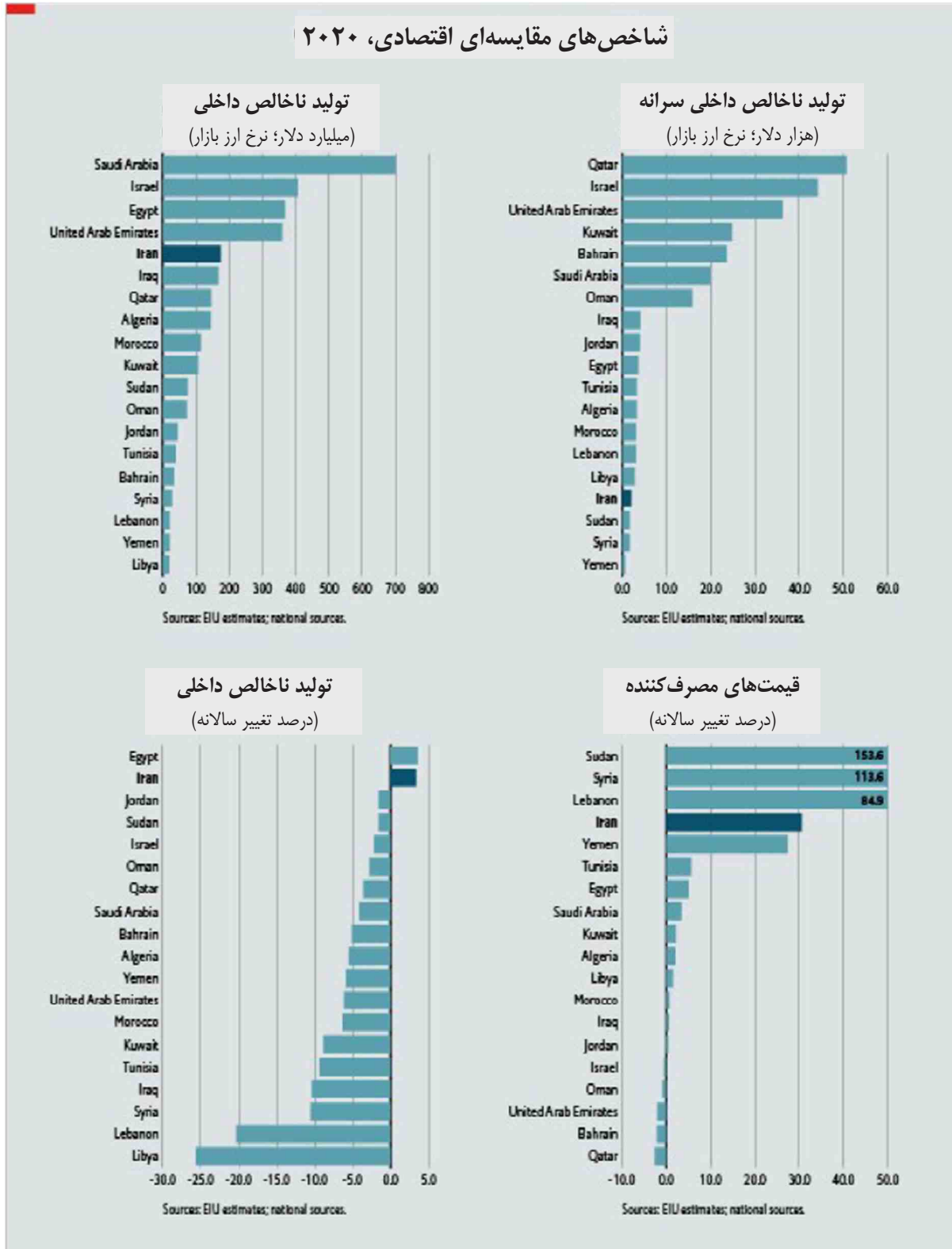
نمودارهای روند ماهانه

نمودارهای روند ماهانه

شاخص‌های مقایسه‌ای اقتصادی

شاخص‌های مقایسه‌ای اقتصادی، ۲۰۲۰

خلاصه وضعیت

اطلاعات پایه

مساحت کل

۱۶۳٫۶ میلیون هکتار

جمعیت

۸۳٫۹۹ میلیون نفر (۲۰۲۰، صندوق بین‌المللی پول)

شهرهای با جمعیت بیش از ۵۰۰٫۰۰۰ نفر

جمعیت برحسب ۱۰۰۰ نفر (۲۰۱۶، مرکز آمار ایران)

تهران (پایتخت): ۸٫۷۳۸

مشهد: ۳٫۳۷۳

اصفهان: ۲٫۲۴۳

تبریز: ۱٫۷۷۳

شیراز: ۱٫۸۶۹

قم: ۱٫۲۹۲

اهواز: ۱٫۳۰۳

اقلیم

قاره‌ای با دمای بسیار بالا

آب و هوا در تهران (ارتفاع ۱٫۲۲۰ متر)

گرم‌ترین ماه: ژوئیه، ۲۲-۳۷ درجه سانتی‌گراد (میانگین حداقل و حداکثر دمای روزانه)؛ سردترین ماه: ژانویه منفی ۳ تا

منفی ۷ درجه سانتی‌گراد؛ خشک‌ترین ماه: ژوئیه، میانگین بارندگی ۳ میلی‌متر؛ مرطوب‌ترین ماه: ژانویه، میانگین بارندگی

۴۶ میلی‌متر

زبان رسمی

پارسی (فارسی)

واحدهای اندازه‌گیری

سیستم متریک. برخی از واحدهای محلی نیز استفاده می‌شوند، از جمله: ۱ جریب معادل ۰٫۱۰۸ هکتار؛ یک آرتابا معادل

۰٫۶۶ هکتو لیتر، ۱ ری معادل ۱۱٫۸۸ کیلوگرم

تقویم

سال ایران از ۲۱ مارس آغاز می‌شود و شامل ۳۱ روز در هر ماه در شش ماه نخست سال، ۳۰ روز در پنج ماه بعدی و ۲۹ روز (هر چهار سال یک‌بار ۳۰ روز) در ماه دوازدهم است. این سیستم مربوط به هجرت پیامبر اسلام از مکه در سال ۶۲۲ میلادی است، اما بر خلاف تقویم اسلامی، مبتنی بر سال‌های شمسی است. معادل میلادی هر سال ایرانی را می‌توان با اضافه کردن ۶۲۱ سال به تاریخ ایران به دست آورد. سال ۱۴۰۰ ایران در ۲۱ مارس ۲۰۲۱ آغاز شده است.

پول رایج

ریال (IR)؛ هر ۱۰ ریال معادل ۱ تومان است. اگر چه تمام آمارهای دولتی برحسب ریال ارائه می‌شوند، ایرانیان در محاوره تومان را به کار می‌برند. پارلمان در ماه مه سال ۲۰۲۰ لایحه‌ای را پذیرفت که نام رسمی واحد پول را از ریال به تومان تغییر خواهد داد و چهار صفر را از ارزش اسمی آن حذف خواهد کرد. زمانی که تغییرات عملیاتی شود، در یک دوره انتقالی دوساله، ریال همزمان با تومان گردش خواهد داشت.

زمان

۳,۵ ساعت جلوتر از وقت گرینویچ

تعطیلات عمومی

بسیاری از تعطیلات مذهبی بوده و مبتنی بر سال اسلامی^۱ هستند. از جمله موارد استثنا جشن سال نو (نوروز) از ۲۱ تا ۲۴ مارس است.

^۱ منظور مبتنی بر ماه‌های قمری بوده و روز ثابتی در سال نیست. (م)

ساختار سیاسی

نام رسمی

جمهوری اسلامی ایران

نظام حقوقی

براساس قانون اساسی سال ۱۹۷۹ که در سال ۱۹۸۹ مورد بازنگری قرار گرفت

نظام قانون‌گذاری

مجلس شورای اسلامی متشکل از ۲۹۰ نماینده است. تمامی نامزدهای مجلس باید به تأیید شورای نگهبان دوازده نفره‌ای برسد که شش نفر از آنها توسط رهبر و شش نفر دیگر به پیشنهاد رئیس قوه قضائیه و با رأی نمایندگان مجلس منصوب می‌شوند. قوانین مصوب مجلس نیز باید به تصویب شورای نگهبان برسد. مجمع تشخیص مصلحت نظام میانجی مجلس و شورای نگهبان است.

نظام انتخاباتی

بزرگسالان این کشور از حق رأی برای انتخابات مجلس شورای اسلامی، مجلس خبرگان (هیئت انتخاب‌کننده ولی فقیه) و ریاست جمهوری برخوردارند.

انتخابات ملی

انتخابات آتی: ۲۰۲۵ (ریاست جمهوری)؛ ۲۰۲۴ (مجلس شورای اسلامی)

رهبر عالی

آیت‌الله سید علی خامنه‌ای

رئیس دولت

رئیس‌جمهور که با رأی عمومی برای یک دوره چهار ساله و حداکثر برای دو دوره انتخاب می‌شود. ابراهیم رئیسی در ژوئن ۲۰۲۱ به عنوان رئیس‌جمهور انتخاب شد.

قوه مجریه

پست نخست‌وزیری در سال ۱۹۸۹ حذف شد. کابینه فعلی در اوت ۲۰۲۱ از مجلس رأی اعتماد گرفته است.

جناح‌بندی‌های مهم سیاسی

فراکسیون‌های پارلمانی فاقد انسجام و اثرگذاری هستند. مجلس فعلی تحت سلطه جبهه متحد اصولگرایان و جبهه پایداری انقلاب اسلامی است که هر دو از گروه‌های محافظه‌کار نزدیک به رهبری محسوب می‌شوند.

وزرای کلیدی

رئیس‌جمهور: ابراهیم رئیسی

رئیس دفتر ریاست جمهوری: محمد نهاوندیان^۱

فرهنگ: عزت‌الله ضرغامی^۲

دفاع: محمدرضا آشتیانی

اقتصاد و دارایی: احسان خاندوزی

آموزش: حسین باغلی^۳

نیرو: علی اکبر محرابیان

امور خارجه: حسین امیرعبداللهیان

بهداشت: بهرام عین‌اللهی

صنعت، معدن و تجارت: رضا فاطمی امین

فناوری اطلاعات و ارتباطات: عیسی زارع پور

اطلاعات: اسماعیل خطیب

کشور: احمد وحیدی

دادگستری: امیرحسین رحیمی

نفت: جواد اوجی

راه و شهرسازی: رستم قاسمی

رئیس مجلس: محمداقبر قالیباف

رئیس شورای عالی امنیت ملی: علی شمخانی

رئیس سازمان برنامه و بودجه: محمداقبر نوبخت^۴

رئیس سازمان انرژی اتمی ایران: علی‌اکبر صالحی^۵

رئیس کل بانک مرکزی

علی صالح‌آبادی

^۱ محمد نهاوندیان در سال ۱۳۹۶ به عنوان معاون اقتصادی رئیس‌جمهور برگزیده شد و جای خود را به محمود واعظی داد و رئیس دفتر رئیس‌جمهور در دولت سیزدهم نیز غلامحسین اسماعیلی است. (م)

^۲ وزیر فرهنگ محمدمهدی اسماعیلی است که با توجه به نزدیکی واژگانی با وزارت میراث فرهنگی به اشتباه عزت‌الله ضرغامی نوشته شده است. (م)

^۳ وزیر آموزش و پرورش ایران یوسف نوری است.

^۴ رئیس سازمان برنامه و بودجه مسعود میرکاظمی است.

^۵ رئیس سازمان انرژی اتمی محمد اسلامی است.

نازه‌ترین تحلیل‌ها

تهیه شده در ۱۵ نوامبر ۲۰۲۱

گزارش‌هایی که در ادامه می‌آیند، در بازه زمانی بین پیش‌بینی قبلی و پیش‌بینی حاضر، در وبسایت ما منتشر شده و در این جا به عنوان مروری بر مهمترین تحولاتی که چشم‌انداز ما را شکل داده است، ارائه می‌شود.

سیاست

به‌روز رسانی پیش‌بینی‌ها

رزمایش نظامی ایران تنش با آذربایجان را برجسته ساخت

۱۱ اکتبر ۲۰۲۱: روابط بین‌الملل

رویداد

ایران در اول اکتبر سال جاری رزمایش نظامی کم‌سابقه‌ای را در نزدیکی مرزهای شمال غربی خود با آذربایجان برگزار کرد.

تحلیل و بررسی

این رویداد نشان‌گر افزایش تنش‌ها بین متحدان صوری و هم‌مذهب شیعه از زمان جنگ کوتاه یک سال پیش بین آذربایجان و ارمنستان بر سر منطقه مورد مناقشه قره باغ-ناگورنو است. این درگیری، پیچیدگی‌های ذاتی در روابط بین آذربایجان و ایران را بیدار کرد؛ پیچیدگی‌هایی که ناشی از روابط نزدیک جمهوری آذربایجان با اسرائیل (تأمین‌کننده اصلی تسلیحات و مصرف‌کننده اصلی نفت آن) و وضعیت اقلیت آذری در مناطق مرزی به عنوان بزرگ‌ترین اقلیت قومی ایران بود. این جنگ احساسات ملی‌گرایانه و در برخی موارد تجزیه‌طلبانه را در میان این بخش از جمعیت ایران برانگیخت، به ویژه که ایران متهم بود تدارکات نظامی روسیه به ارمنستان - که هم‌پیمان ایران محسوب می‌شود- را تسهیل کرده است. غیر از این تنش‌ها، ترکیه، رقیب منطقه‌ای ایران در چندین درگیری نیابتی، در مقام حامی خارجی اصلی آذربایجان ظاهر شد و توسط ایران متهم گردید که شبه‌نظامیان اسلام‌گرا را از سوریه (جایی که آن‌ها از دو طرف متضاد در جنگ داخلی حمایت می‌کنند) برای کمک به آذربایجان در مرزهای این کشور مستقر کرده است.

رویدادی که آتش اختلافات را شعله‌ور ساخت، برگزاری رزمایش نظامی سه جانبه بین آذربایجان، ترکیه و پاکستان در اوایل سپتامبر و حدوداً در ۵۰۰ کیلومتری مرزهای ایران بود. زمان کوتاهی پس از آن، رزمایش دریایی مشترک آذربایجان و ترکیه در دریای خزر انجام شد که وزارت خارجه ایران به شدت از برگزاری آن انتقاد کرد. آخرین حلقه زنجیر این تنش، رزمایش ارتش ایران در نزدیکی گذرگاه مرزی جلفا و پلدشت بود که واحدهای زرهی و توپخانه، پهپادها و بالگردها در آن شرکت داشتند.

بعید به نظر می‌رسد که جنگی علنی در بگیرد. ایران در حال حاضر در چندین جبهه درگیر است که هرچند سوریه برجسته‌ترین آن است، اما هم‌زمان درگیر حمایت از نیروهای نیابتی در عراق، یمن و لبنان نیز هست. علاوه بر این، یکی

از دلایل اصلی حمایت این کشور از نیروهای نیابتی منطقه، تمایل دیرینه این کشور از زمان جنگ ایران و عراق در دهه ۱۹۸۰ برای حصول اطمینان از این مسئله است که درگیری نظامی با دشمنان خود را از مرزهایش دور کند. به این ترتیب، علی‌رغم شعارها و لفاظی‌ها، ایران از تشدید تنش نظامی خودداری خواهد کرد. با این حال، خطرات فزاینده‌ای در ارتباط با تعداد بالای حملات سایبری موفقیت‌آمیز و نفوذ امنیتی در زیرساخت‌ها و نیروهای ایرانی در دو سال گذشته که ادعا می‌شود توسط اسرائیل انجام شده است، وجود دارد. این مسئله ایران را نسبت به هرگونه ارتباط احتمالی با اسرائیل در مرزهای خود مشکوک می‌کند.

تأثیر بر پیش‌بینی

واحد اطلاعات اکونومیست انتظار دارد که با توجه به نزدیکی آذربایجان به اسرائیل و ترکیه، برخی تنش‌ها همچنان ادامه داشته باشد، البته در سطح پایین‌تر، چراکه ایران نمی‌خواهد شاهد بی‌ثباتی منطقه مرزی دیگری باشد و در عین حال متعهد به سیاست خارجی متمرکز بر بهبود روابط با همسایگان است.

دیدار وزیر امور خارجه ایران از سوریه و لبنان

۱۲ اکتبر ۲۰۲۱: روابط بین‌الملل

رویداد

در ۹ اکتبر سال جاری، حسین امیرعبداللهمیان، وزیر امور خارجه ایران، سفرهای خود به سوریه و لبنان را برای گفتگو با دولت‌های متبوع این دو کشور و با حزب‌الله، یک گروه نظامی و سیاسی شیعه لبنانی وابسته به ایران، به پایان رساند.

تحلیل و بررسی

امیرعبداللهمیان با انتخاب سوریه و لبنان (وی همچنین به روسیه نیز عزیمت کرد) به عنوان مقصد نخستین سفر خارجی خود، قبل از این که دولت جدید، خود را آماده از سرگیری مذاکرات با آمریکا بر سر پیوستن مجدد این کشور به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام یا توافق هسته‌ای ایران) کند، یک پیام جدی از تصمیم از پیش اعلام شده آن برای تمرکز سیاست خارجی بر توسعه روابط منطقه‌ای به جای گسترش روابط با غرب فرستاد. گفتگوهای رسمی با حزب‌الله و بشار اسد، رئیس‌جمهور سوریه، جلوه‌ای از عرض‌اندام و مبارزه‌طلبی حکومت ایران را آشکار می‌کند. در واقع حمایت ایران از نیروهای نیابتی منطقه ناشی از این نگرانی است که ایالات متحده (و متحدان اصلی آن در منطقه یعنی عربستان سعودی و اسرائیل) می‌خواهد دامنه برجام را برای محدود کردن بیشتر جاه‌طلبی‌های هسته‌ای این کشور گسترش دهد. این مسئله نشان می‌دهد که چنین امتیازی از سوی ایران در چارچوب دولت فعلی آن به دست نخواهد آمد، حتی اگر چنین مسئله‌ای در مسیر رفع تحریم‌های آمریکا ضروری باشد.

امیرعبداللهمیان در جریان دیدار از بیروت به میشل عون، رئیس‌جمهور و نجیب میقاتی، نخست وزیر جدید لبنان قول مساعدت بیشتر برای کاهش بحران مخرب انرژی، راه‌اندازی دو نیروگاه برق و به ویژه ادامه تأمین سوخت اضطراری داد. این اقدامات ماه گذشته از طریق توافق با حزب‌الله و نه با دولت لبنان آغاز شد؛ توافقی که تحریم‌های ایالات متحده علیه هر دو طرف و سوریه (که سوخت از آن عبور می‌کند) را نقض کرد.

گفته می‌شود که مذاکرات در سوریه به توافقنامه همکاری اقتصادی جدیدی منجر شده، هرچند جزئیاتی در این باره ارائه نشده است. ایران موافقت‌نامه‌های متعددی با رژیم اسد امضا کرده است که بسیاری از آنها هرگز اجرایی نشده‌اند. در این میان، مهم‌ترین آن‌ها خطوط اعتباری برای امکان خرید سوخت بوده است. اقداماتی از این دست احتمالاً با وجود فشارهای مالی ایران که به ایران وارد شده است، ادامه خواهند داشت، زیرا دولت در ایران حمایت از متحدان منطقه‌ای خود را کلیدی برای دفاع از خود می‌داند، چراکه آن‌ها به عنوان عاملی بازدارنده در برابر مخالفان منطقه‌ای مانند اسرائیل ظاهر شده و به منزله اهرم فشار در مذاکرات با ایالات متحده عمل می‌کنند. علاوه بر این، زمانی که کشورهای عربی شروع به عادی‌سازی روابط با رژیم سوریه می‌کنند، ایران باید اطمینان حاصل کند که موقعیت محوری خود را حفظ می‌کند تا در صورت شروع برنامه بازسازی، از منافع آن منتفع شود.

تأثیر بر پیش‌بینی

این دیدارها قصد ایران برای تمرکز سیاست خارجی بر تقویت روابط منطقه‌ای و افزایش حمایت از نیروهای نیابتی خود را که عناصر اصلی سیاست دفاعی مبتنی بر بازدارندگی هستند، تأیید می‌کند.

عربستان و ایران به سمت برقراری روابط حسنه حرکت می‌کنند

۲۲ اکتبر ۲۰۲۱: روابط بین‌الملل

رویداد

شاهزاده فیصل بن فرحان آل سعود، وزیر امور خارجه عربستان سعودی تأیید کرده است که این پادشاهی در ترمیم روابط با ایران «جدی» است.

تحلیل و بررسی

عربستان سعودی و ایران، دو قدرت پیشرو منطقه، رقابت دیرینه و عمیقی دارند و روابط دیپلماتیک دو کشور به طور کامل از سال ۲۰۱۶ قطع شده است. با این حال، ملاحظات قدرتمند سیاسی، امنیتی و اقتصادی هر دو طرف را به سمت تجدید روابط حسنه در شش ماه گذشته -از جمله چهار دور مذاکرات مستقیم- سوق داده است. از زمان روی کار آمدن جو بایدن در ماه ژانویه و مواضع انتقادی‌تر او در قبال عربستان سعودی، ریاض سیاست خارجی سازنده‌تری را در پیش گرفته است. به علاوه، خروج نسبی ارتش ایالات متحده از منطقه، عربستان سعودی را نسبت به چتر امنیتی حفاظتی واشنگتن دچار تردیدهای جدی کرده است. در واکنش به این تحولات، مقامات ریاض به دنبال اتحادهای بین‌المللی جدید و تلاش برای کاهش تنش‌های منطقه‌ای هستند. عربستان سعودی همچنین امیدوار است که نفوذ خود را بر دولت آمریکا، به ویژه در رابطه با مذاکرات برای احیای توافق هسته‌ای ایران، حفظ کند.

علاوه بر این، سیاست تلاش برای برقراری روابط حسنه، به دلیل نیاز ریاض به رهایی از جنگ هفت ساله یمن بین دولت به رسمیت شناخته شده بین‌المللی مورد حمایت عربستان و حوثی‌های مورد حمایت ایران است. جنگ یمن موجب حملات موشکی به نواحی مرزی عربستان سعودی شده که از نظر اعتبار و آبرو و نیز خسارات مالی، آسیب‌رسان است. به علاوه، قیمت‌های پایین نفت در سال اول همه‌گیری جهانی کووید-۱۹ باعث شد تا عربستان سعودی طرح چشم‌انداز ۲۰۳۰ خود

را که به دنبال تنوع بخشیدن به اقتصاد وابسته به هیدروکربن‌ها و ایجاد یک بخش خصوصی کارآفرین است، دوباره تقویت کند. در این زمینه، گشایش اقتصاد به روی سرمایه‌گذاری، تجارت و دانش خارجی، نیازمند سیاست خارجی آشتی‌جویانه‌تر خواهد بود.

ایران نیز دلایلی برای کاهش تنش دارد. انتخاب ابراهیم رئیسی به سمت ریاست جمهوری ایران، به تأکید بیشتر بر ایجاد روابط دوجانبه سیاسی و اقتصادی منطقه‌ای انجامیده است که در واقع تلاش برای کاهش تأثیر فلج‌کننده تحریم‌های تجاری و مالی ایالات متحده است. اکنون که توافق ایدئولوژیک گسترده‌ای بین مراکز اصلی قدرت در ایران وجود دارد، عربستان سعودی می‌تواند اعتماد بیشتری به مذاکرات داشته باشد. پیش از این، تعهدات اردوگاه اصلاح‌طلبان توسط مخالفان اصول‌گرا به دفعات تضعیف شده بود.

تأثیر بر پیش‌بینی

ما معتقدیم که در کوتاه‌مدت عربستان سعودی و ایران به یک توافق دست پیدا خواهند کرد و این امر راه را برای کاهش تنش‌های منطقه‌ای به ویژه در یمن، عراق، سوریه و لبنان هموار خواهد کرد. با این حال، اختلافات اساسی باقی مانده است و هنوز می‌تواند منجر به تشدید تنش‌ها در میان مدت شود.

وزرای امور خارجه ایران و آذربایجان درباره کاهش تنش‌ها بین دو کشور گفتگو می‌کنند

۲۷ اکتبر ۲۰۲۱: روابط بین‌الملل

رویداد

در ۲۳ اکتبر سال جاری، وزرای امور خارجه ایران و آذربایجان طی تماس تلفنی، درباره بهبود روابط دوجانبه پس از افزایش اخیر تنش‌ها گفتگو کردند.

تحلیل و بررسی

تنش‌های دوجانبه از زمان جنگ آذربایجان با ارمنستان بر سر منطقه مورد مناقشه قره‌باغ-ناگورنو در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته که طی آن روابط نزدیک آذربایجان با اسرائیل، تأمین‌کننده اصلی تسلیحات آن و منبع اصلی سوءظن ایران، بیش از پیش برجسته شده است. رزمایش نظامی کم‌سابقه نیروی هوایی ایران در ۲۱ اکتبر که توانایی هواپیماهای بدون سرنشین خود را نیز به نمایش گذاشت، احتمالاً تا حدودی در پاسخ به استفاده آذربایجان از هواپیماهای بدون سرنشین ساخت اسرائیل در جریان جنگ اخیر قره‌باغ بوده است. هراس همیشگی ایران از حمله مسلحانه اسرائیل در هفته‌های اخیر با تهدیدهای دولت اسرائیل مبنی بر اقدام یک‌جانبه برای مهار فعالیت‌های هسته‌ای ایران تشدید شده است. اگرچه آذربایجان، مانند ایران، یک کشور مسلمان شیعه است، اما رژیم آن آشکارا سکولار و به طور فزاینده‌ای ملی‌گرا است؛ عامل دوم نشان‌دهنده اصطکاک نهفته مربوط به آذری‌های ایران است که نزدیک به یک چهارم جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند. دمیدن در آتش ملی‌گرایی پان‌ترکی توسط رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، وضعیت را بغرنج‌تر کرده است. ترکیه به واسطه مانورهای نظامی مشترکی که با آذربایجان برگزار کرد - در زمان کوتاهی پس از برگزاری رزمایش کم‌سابقه ارتش در امتداد مرز ایران و آذربایجان و در ۲۱ اکتبر و با انتقاد علنی از اقدامات ایران - به این تنگنا کمک کرد.

هیچ یک از طرفین خواهان تشدید درگیری نظامی نیستند، بنابراین حرکت به سمت جنگی همه‌جانبه بعید است. ایران در حال حاضر (از طریق نیروهای نیابتی) در چندین جبهه درگیر است و با بی‌ثباتی در مرزهای شرقی خود پس از تسلط طالبان بر افغانستان، دست و پنجه نرم می‌کند. سیاست خارجی دولت جدید ایران به شدت بر توسعه روابط سیاسی و اقتصادی قوی‌تر با همسایگان و بازیگران منطقه‌ای متمرکز است. با وجود این، سیاست دیرینه ایران در استفاده از نیروهای نیابتی برای کشاندن درگیری‌ها به دور از مرزهایش، در این مورد به دلیل سوءظن تهران به این که دشمن منطقه‌ای قدیمی آن، یعنی اسرائیل، حیات خلوتی در امتداد مرزهای این کشور دست‌وپا کرده، پیچیده شده است. احساس ناامنی که این مسئله ایجاد می‌کند، کاهش تنش‌های دوجانبه را در کوتاه‌مدت تا میان‌مدت بسیار دشوار خواهد کرد؛ به‌ویژه که ما انتظار داریم اسرائیل همچنان به حملات سایبری و ترورهای پی‌درپی در پاسخ به برنامه هسته‌ای در حال گسترش تهران، ادامه دهد.

تأثیر بر پیش‌بینی

ما بر این عقیده هستیم که برخی تنش‌ها ادامه خواهد داشت - با توجه به نزدیکی آذربایجان به اسرائیل و تا حدی به ترکیه - اما در سطح پایینی باقی خواهد ماند که عمدتاً به جای تشدید درگیری نظامی بر لفاظی‌ها و شعارهای تند و تیز و تمرین‌های نظامی نمادین متمرکز است.

حمله سایبری به جایگاه‌های سوخت ایران

۲۹ اکتبر ۲۰۲۱: روابط بین‌الملل

رویداد

در ۲۶ اکتبر، جایگاه‌های سوخت در سراسر ایران مورد حمله سایبری قرار گرفتند که دولت مقصر آن را یک کشور خارجی ناشناس معرفی کرد.

تحلیل و بررسی

ایران در دو سال گذشته همواره قربانی جنگ سایبری بوده است، حملاتی که معمولاً به عنوان بخشی از جنگ نامتقارن بین دو دشمن سرسخت، به اسرائیل نسبت داده می‌شود. حمله در این مقطع با تهدیدهای اخیر دولت اسرائیل برای به دست گرفتن رشته امور مطابقت دارد، به ویژه در صورتی که ایالات متحده به طرح‌هایی برای پیوستن مجدد به برجام ادامه دهد که اسرائیل با آن مخالف است. به نظر می‌رسد که شکل این اختلال که دسترسی مردم را به بنزین یارانه‌ای دولتی محدود می‌کرد (در حالی که همچنان بنزین با نرخ بالاتری در بازار در دسترس بود)، با تلاش‌های اخیر اسرائیل برای به جان هم انداختن و تشدید ناامیدی مردم از نخبگان سیاسی به عللی نظیر هزینه‌های سرسام‌آور زندگی و خدمات عمومی ضعیف در ارتباط است.

تأثیر بر پیش‌بینی

ما همچنان انتظار داریم که ایران در طول دوره پیش‌بینی ۲۶-۲۰۲۲ در معرض حملات سایبری منظم، عمدتاً به عنوان بخشی از یک جنگ نامتقارن طولانی مدت با اسرائیل باشد.

تحلیل و بررسی

ایران با هدف کند کردن پیشرفت در توافقات هسته‌ای، بر حجم خواسته‌های خود افزوده است

۱۵ اکتبر ۲۰۲۱

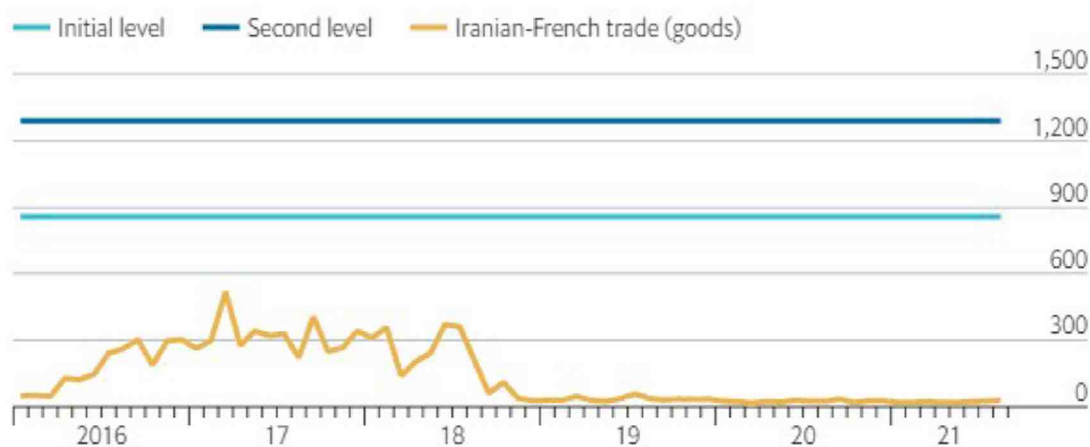
در دوم اکتبر، حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه ایران، این‌گونه مطرح نمود که ایالات متحده باید اجازه آزادسازی ۱۰ میلیارد دلار از سرمایه‌های مسدود شده ایران را به عنوان نشانه حسن نیت بدهد تا مذاکرات بر سر احیای برجام از سر گرفته شود. از سوی دیگر، اجماع فزاینده‌ای در میان دولت ایران در مورد طرح درخواست‌های بیشتر برای اطمینان از تأثیر مثبت لغو تحریم‌های آمریکا در صورت دستیابی به توافق با واشنگتن وجود دارد. این موضع‌گیری‌ها حاکی از آن است که از سرگیری سریع مذاکرات هسته‌ای در جایی که دور آخر در ژوئن متوقف شد، اکنون بسیار بعید به نظر می‌رسد. این به معنای تغییر پیش‌بینی است: ما اکنون انتظار داریم به جای پایان سال ۲۰۲۱، در اوایل سال ۲۰۲۲ توافق حاصل شود. علاوه بر این، خطر خروج کامل ایالات متحده به دلیل فهرست رو به رشد خواسته‌های ایران، همچنان در حال افزایش است.

پس از دور ششم مذاکرات هسته‌ای در ماه ژوئن، گزارش‌ها حاکی از آن بود که پیش‌نویس توافق بر سر روند پیوستن مجدد به برجام مورد توافق قرار گرفته بود، حتی با وجود آن که حوزه‌های کلیدی اختلاف همچنان در بن بست باقی مانده بود. به همین دلیل است که تعدادی از امضاکنندگان برجام و اخیراً آلمان، گفته‌اند که ایران باید از همان جایی که دور ششم پایان یافت، دوباره به مذاکرات بپیوندد. با این حال، اظهارات امیرعبداللهیان نشان‌دهنده آن است که چنین نخواهد بود. این بدان معنا است که پیشرفت سریع زمانی که مذاکرات در نهایت از سر گرفته شود، تا حد زیادی بعید است.

به نظر می‌رسد که ایران خواستار سازوکار نظارتی برای تأثیر کاهش تحریم‌ها باشد

علاوه بر آزادسازی سرمایه‌های مسدود شده (چیزی که احتمالاً از نظر سیاسی موافقت با آن برای دولت آمریکا در داخل کشورش بسیار آسیب‌زا است)، گزارشی که به تازگی توسط مرکز پژوهش‌های مجلس ایران منتشر شده است، تأیید می‌کند که احتمالاً خواسته‌های بیشتر و ملموس‌تری وجود دارد. این گزارش ساختار نظارتی یک طرفه برجام را برجسته می‌کند - برنامه هسته‌ای ایران موضوع روبه‌های نظارتی سخت‌گیرانه و محدودیت‌های جدی است، اما هیچ روشی برای اطمینان از لغو تحریم‌ها و تأثیر واقعی کاهش تحریم‌های ایالات متحده گنجانده نشده است. این گزارش در ادامه برای حل این مسئله، سطوح واضح و رو به افزایش صادرات نفت (۲ میلیون بشکه افزایش در روز یعنی رسیدن به ۲,۵ میلیون بشکه صادرات در روز) را پیشنهاد می‌کند که در صورت لغو تحریم‌ها باید برآورده شود. همچنین سطوح خاصی از تجارت و سرمایه‌گذاری با اروپا را پیشنهاد می‌نماید - افزایش اولیه تجارت ماهانه ۴ میلیارد دلاری با آلمان و فرانسه به ۵,۷ میلیارد دلار.

تقاضاهای تجاری بالقوه بسیار فراتر از تجارت دوجانبه تاریخی ایران با فرانسه است (میلیارد یورو)

اداره کل گمرک و مالیات‌های غیرمستقیم فرانسه

ایران درباره برجام سه شکایت اصلی دارد: نخست این که مقدار زیادی از حق حاکمیت ایران را بی‌جهت به قدرت‌های خارجی واگذار می‌کند؛ دوم این که مزایای اقتصادی وعده داده شده پس از اجرای برجام در ژانویه ۲۰۱۶ محقق نشد؛ و سوم این که نمی‌توان به آمریکا برای اجرای وعده‌هایش اعتماد کرد؛ به ویژه پس از خروج یک‌جانبه این کشور از برجام در مه ۲۰۱۸. با توجه به دورنمای ضعیف حمایت اکثریت کنگره ایالات متحده از برجام، نقش واشنگتن در این توافق به طور مشخص بر عهده رئیس‌جمهور باقی خواهد ماند. با این حال، موافقت با خواسته‌های اقتصادی ایران تضمین می‌کند که این توافق از نظر اقتصادی برای این کشور ارزشمند است و به کاهش دست‌کم یکی از این گلایه‌ها کمک می‌کند. با این همه، ایالات متحده و سایر امضاکنندگان برجام نمی‌توانند سیاست‌های شرکت‌های خصوصی را تضمین کنند و این مسئله، برآوردن خواسته‌های اقتصادی خاص را بسیار دشوار می‌کند. با توجه به سطوح قبلی صادرات نفت پس از لغو تحریم‌ها، تقاضای صادرات نفت ایران واقع‌بینانه است، اما تجارت و سرمایه‌گذاری با اروپا بسیار پیچیده‌تر خواهد بود. با این وجود، ایالات متحده و اتحادیه اروپا می‌توانند برخی از تجارت‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها را تسهیل کنند و در عین حال ایالات متحده تضمین نماید که چنین سرمایه‌گذاری‌هایی از تحریم‌های آتی معاف خواهند بود، که در این صورت هر دو این اقدامات می‌تواند زمینه‌سازش را فراهم کند. علاوه بر این، اگر اهداف مرتبط با کاهش تحریم‌ها محقق نشود، احتمالاً ایران خواستار یک سازوکار نظارت و شکایت روشن خواهد بود. دولت بایدن همچنان برجام را بهترین گزینه برای مهار برنامه هسته‌ای ایران می‌داند (البته با گذشت زمان از سودمندی آن کاسته می‌شود). مضاف بر این، موافقت با سازوکار نظارتی و تضمین‌های بلندمدت مبنی بر اینکه سرمایه‌گذاری مشمول تحریم‌های آتی نخواهد بود، مصالحه‌ای قابل دستیابی است، زیرا به جای مزایای اضافی برای ایران، تضمین کاهش تحریم‌ها را فراهم می‌کند. هنگامی که این سازوکار نظارتی برقرار شود، دوام توافق در میان‌مدت به طور فزاینده‌ای متزلزل خواهد شد و تدریجاً ایران نسبت به افزایش آهسته‌آهسته تجارت و سرمایه‌گذاری اروپا انتقاد خواهند کرد و جمهوری خواهان ایالات متحده احتمالاً

از بایدن برای نشان دادن ضعف در آستانه انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۴ انتقاد خواهند کرد. این مؤید دیدگاه ما است که توافق در کوتاه‌مدت محتمل‌ترین نتیجه باقی می‌ماند، اما این توافق پایدار نخواهد بود و احتمالاً در اواسط دوره پیش‌بینی ما (۲۰۲۲-۲۶) از هم می‌پاشد.

خواست‌های جدید به معنای آغاز کند مذاکرات است

علاوه بر این، چنین خواسته‌هایی ناگزیر مذاکرات را کند می‌کنند، زیرا زمان می‌برد تا ایالات متحده رویکرد خود را فارغ از بازگشت مشترک و مرحله‌ای به توافق تنظیم کند. با توجه به افزایش ذخایر اورانیوم غنی‌سازی شده و سانتریفیوژهای پیشرفته ایران، گفت‌وگوها نمی‌توانند بیشتر از اواسط سال ۲۰۲۲ ادامه داشته باشند. این بدان معنا است که تضمین موفقیت‌آمیز توافق چیزی است که یک پنجره کوتاه‌مدت دارد. با این حال، مشکلات فزاینده پیش روی مذاکرات نشان می‌دهد که هر گونه توافقی در حال حاضر به احتمال زیاد در اوایل سال ۲۰۲۲ انجام می‌شود، نه در پایان سال ۲۰۲۱؛ چنان که پیش‌تر احتمال بیشتری برای آن قائل بودیم. کماکان به نظر می‌رسد که مذاکرات در هفته‌های آینده از سر گرفته شود، اما دو دور اول احتمالاً تحت تأثیر خواسته‌های جدید ایران قرار خواهد گرفت.

سناریوی جایگزین: پلن بی (با ۴۰ تا ۴۵ درصد احتمال)

اگر هر دو طرف در بن بست باقی بمانند و به دلایل سیاسی داخلی نتوانند مصالحه لازم را انجام دهند، احتمالاً مذاکرات در نیمه دوم سال ۲۰۲۲ از هم خواهد پاشید و در نهایت ایالات متحده «پلن بی» را برای جلوگیری از گسترش سلاح‌های هسته‌ای ایران ضروری تشخیص خواهد داد. در آینده نزدیک، سیاست تحریمی «فشار حداکثری» دوباره برقرار می‌شود و باعث کاهش شدید ارزش ریال ایران در کوتاه‌مدت می‌شود. با این وجود، سه سال گذشته ثابت کرده است که تحریم‌ها به تنهایی نمی‌تواند برنامه هسته‌ای ایران را محدود کند.

با توجه به هزینه‌های درگیری نظامی تمام عیار، هیچ یک از بازیگران درگیر نمی‌خواهند به آن دامن بزنند، اما یک دوره طولانی ناامنی منطقه‌ای وجود خواهد داشت، زیرا ایالات متحده و اسرائیل از یک طرف و ایران از طرف دیگر به دنبال تضعیف یکدیگر در همهٔ زمینه‌ها در منطقه هستند.

اقتصاد

به‌روزرسانی پیش‌بینی‌ها

بیکاری در ایران کاهش یافته، اما نرخ مشارکت نیز کمتر شده است

۱۱ اکتبر ۲۰۲۱: رشد اقتصادی

رویداد

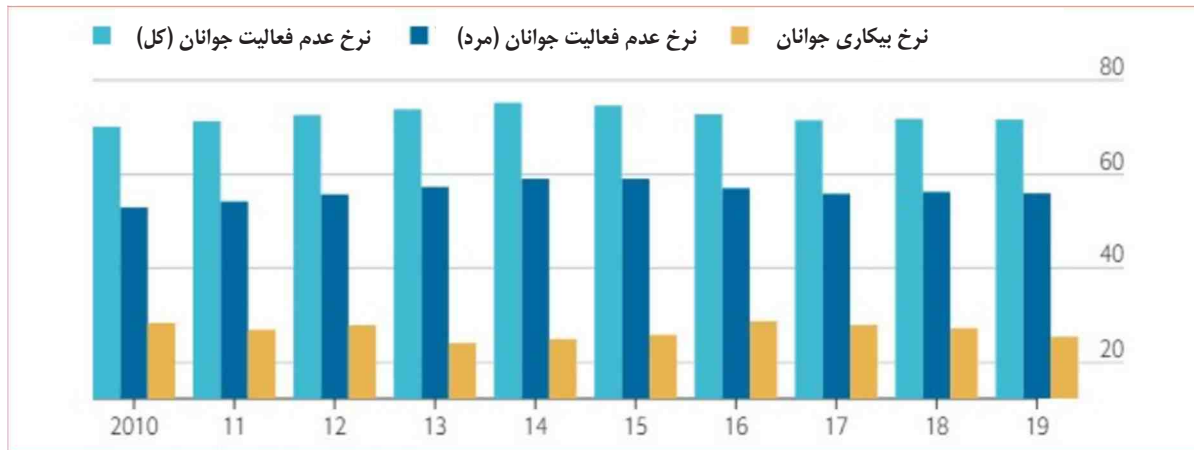
بر اساس داده‌های منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران در ابتدای اکتبر، نرخ رسمی بیکاری در میان افراد ۱۵ ساله و بیشتر در مقایسه با مدت مشابه سال قبل کاهش یافته است، اما در مقایسه فصل به فصل، این نرخ افزایش داشته و به ۹٫۶ درصد در پایان سه ماهه دوم سال ۲۰۲۱/۲۲ (۲۱ مارس تا ۲۰ مارس) رسیده است.

تحلیل و بررسی

ایران با ثبت نرخ رسمی بیکاری پایین‌تر (۹٫۷ درصد) در سال ۲۰۲۰/۲۱، برخلاف روندهای جهانی عمل کرده و این در شرایطی است که این کشور از بدترین شیوع منطقه‌ای همه‌گیری کووید-۱۹ و تحریم‌های مستمر ایالات متحده رنج می‌برد. با وجود افزایش در مقایسه با سه ماهه اول ۲۰۲۱/۲۲، بیکاری همچنان در مقایسه با رقم سه ماهه پایانی سال ۲۰۲۰/۲۱ کاهش یافته است. با این حال، اگرچه این روند ممکن است تا حدی نتیجه احیای رشد تولید ناخالص داخلی واقعی باشد که پس از دو سال رکود در سال ۲۰۲۰/۲۱ به ۳٫۴ درصد رسید، اما یکی از عناصر مهم در بررسی داده‌های بیکاری ایران تعداد زیاد افرادی است که از نیروی کار خارج شده‌اند و دیگر به عنوان افراد جویای کار ثبت نمی‌شود. نرخ مشارکت اقتصادی مجدداً در ژوئن تا سپتامبر به ۴۱٫۱ درصد رسید که ۰٫۷ درصد در مقایسه با سال قبل و ۰٫۳ درصد در مقایسه با فصل قبل کاهش داشته است.

نرخ بیکاری جوانان (۱۵ تا ۲۴ ساله) بسیار بالا است و در پایان سپتامبر ۲۵٫۷ درصد بود. موضوع نگران‌کننده برای مقامات این است که بر اساس داده‌های سازمان بین‌المللی کار، نرخ عدم فعالیت (درصد جمعیت خارج از نیروی کار) بسیار بالاتر است. از آنجایی که تخمین زده می‌شود سالانه یک میلیون نفر به نیروی کار ایران اضافه می‌شوند (بسیاری با مدارک دانشگاهی)، احساس سرخوردگی شدید در مورد کمبود فرصت‌ها، منبع اصلی بی‌ثباتی اجتماعی و خطر سیاسی قابل توجهی برای دولت در طول سال‌های ۲۰۲۲-۲۶ باقی خواهد ماند.

نرخ عدم فعالیت بالا منبع ناامیدی در میان جوانان ایرانی (درصد از جمعیت)

منبع: سازمان بین‌المللی کار

علاوه بر این، حدود نیمی از جمعیت در سن کار در بخش خدمات شاغل هستند. این امر بسیاری از مشاغل را در برابر تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ آسیب‌پذیر می‌کند (و تا حدی توضیح می‌دهد که چرا ایران نسبت به اجرای قرنطینه‌های جدی بی‌میل باقی مانده است). دولت با توجه به مشکلات مالی متعاقب و ناتوانی مالی در جبران کامل این مشکلات مالی، تعطیلی‌های اقتصادی محدودی را در زمان اوج شیوع اعمال کرده است، اما این محدودیت‌ها تا حدی تأثیر منفی داشته است و تعداد شاغلان در بخش خدمات در ماه‌های ژوئن تا سپتامبر کاهش یافته است. در نتیجه، اگرچه نرخ واکسیناسیون اکنون در ایران در حال افزایش است، اما ظهور مجدد کووید-۱۹ یک خطر قابل توجه برای چشم‌انداز اشتغال است.

تأثیر بر پیش‌بینی

آخرین داده‌ها از پیش‌بینی ما مبنی بر اینکه بیکاری - و مهم‌تر از آن بیکاری جوانان - در طول دوره پیش‌بینی ۲۶-۲۰۲۲ بالا باقی خواهد ماند، پشتیبانی می‌کند. این امر منجر به ایجاد بار مالی از طریق پرداخت‌های رفاهی بالاتر و دامن زدن به مخالفت‌های سیاسی خواهد شد.

مقامات ایرانی نسبت به کمبود قریب‌الوقوع انرژی هشدار می‌دهند

۱۲ اکتبر ۲۰۲۱: روندهای سیاستی

رویداد

مقامات ارشد هشدار داده‌اند که ایران به احتمال زیاد مجدداً در زمستان ۲۰۲۱ - به دلیل کمبود آب در سدهای برق-آبی و گاز ناکافی برای سوخت نیروگاه‌های حرارتی و تشدید مصرف به واسطه استخراج رمزارزهای دیجیتال - دچار قطعی برق خواهد شد.

تحلیل و بررسی

کمبود مکرر برق در دوره‌های اوج تقاضای زمستانی در سال ۲۰۲۰ به شدیدترین حد خود رسید که دلیل آن را باید عمدتاً در کاهش بارندگی و تحت تأثیر قرار گرفتن نیروگاه‌های برق‌آبی - که حدود ۱۶ درصد از ظرفیت تولید را تشکیل می‌دهند -

جستجو کرد. تأثیر بلندمدت تغییرات آب و هوایی می‌تواند این مشکل را دائمی و مزمن کند. با این حال، حتی در آینده نزدیک، این موضوع به دلیل مدیریت ضعیف آب و محدود شدن جمع‌آوری و امکان آلوده شدن آب سدها تشدید می‌شود. یکی از مقامات ارشد وزارت نیرو که رسانه‌های داخلی در ۹ اکتبر سخنان او را منعکس کرده‌اند، هشدار داده که میزان بارندگی در سال ۲۰۲۱ نسبت به سال ۲۰۲۰، تقریباً ۳۷ درصد کاهش یافته و مخازن سدها تنها ۳۹ درصد پر شده است که تنها برای تأمین حدود نیمی از آب شرب کافی است؛ این مقام همچنین پیش‌بینی کرد که در نتیجه این تحولات، تولید برق قبل از پایان دسامبر با مشکل مواجه می‌شود.

مقامات همچنین برای انحراف اذهان از دلایلی که در ید کنترل خودشان قرار دارد، تشدید استفاده از انرژی به دلیل استخراج ارزهای دیجیتال را در قطعی برق مؤثر می‌دانند، چرا که ایران به دلیل یارانه‌های بالای انرژی به یکی از مراکز جهانی استخراج ارزهای دیجیتال تبدیل شده است. به‌علاوه این واقعیت که تحریم‌های ایالات متحده تا حد زیادی دسترسی ایران را به سیستم مالی متعارف جهانی مسدود کرده است. در واقع، ارزهای دیجیتال تأثیر کمتری نسبت به برخی عوامل دیگر دارد، اما -با توجه به این که دولت در طول کمبود برق در تابستان ممنوعیتی چهار ماهه بر استخراج ارزهای دیجیتال اعمال کرد- احتمال ممنوعیت‌های بیشتر در زمستان ۲۰۲۱ وجود دارد، به ویژه این که دولت سایر اقدامات اضطراری موجود را محدود کرده است.

در حال حاضر، حدود ۸۰ درصد برق از نیروگاه‌های حرارتی تأمین می‌شود. بنابراین، رفع کمبود مزمن گاز، علی‌رغم برخورداری از دومین ذخایر بزرگ گاز در جهان، عاملی حیاتی در برطرف نمودن این معضل است. جواد اوجی، وزیر نفت، در ماه سپتامبر هشدار داد که در زمستان آینده روزانه با حدود ۲۰۰ میلیون متر مکعب کسری گاز مواجه خواهیم شد. او همچنین در اوایل اکتبر گفت که در طول ۶ تا ۸ سال آینده به سرمایه‌گذاری حدوداً ۱۱ میلیارد دلاری نیاز داریم تا صرفاً سطح فعلی تولید را حفظ کنیم و جلوی افت فشار مخازن را بگیریم. بنابراین در کوتاه‌مدت کمبود انرژی و خاموشی‌های گاه و بی‌گاه یکی از ویژگی‌های اقتصاد ایران خواهد بود که بر بهره‌وری و همچنین تمایل به سرمایه‌گذاری خارجی که بسیار هم مورد نیاز است، تأثیر می‌گذارد.

تأثیر بر پیش‌بینی

ما انتظار داریم که محدودیت‌های مالی، سرمایه‌گذاری دولت را در افزایش ظرفیت تولید برق محدود کند و کمبودهای فصلی به عنوان ترمزی برای رشد صنعتی و منبع خشم عمومی باقی بماند.

دولت ایران به دنبال سرمایه‌گذاری ۴,۵ میلیارد دلاری در میادین گازی است

۲۰ اکتبر ۲۰۲۱: روندهای سیاستی

رویداد

جواد اوجی، وزیر نفت، در اواسط اکتبر گفت که دولت قصد دارد ۴,۵ میلیارد دلار برای دو برابر کردن تولید گاز در استان فارس در جنوب غربی ایران سرمایه‌گذاری کند.

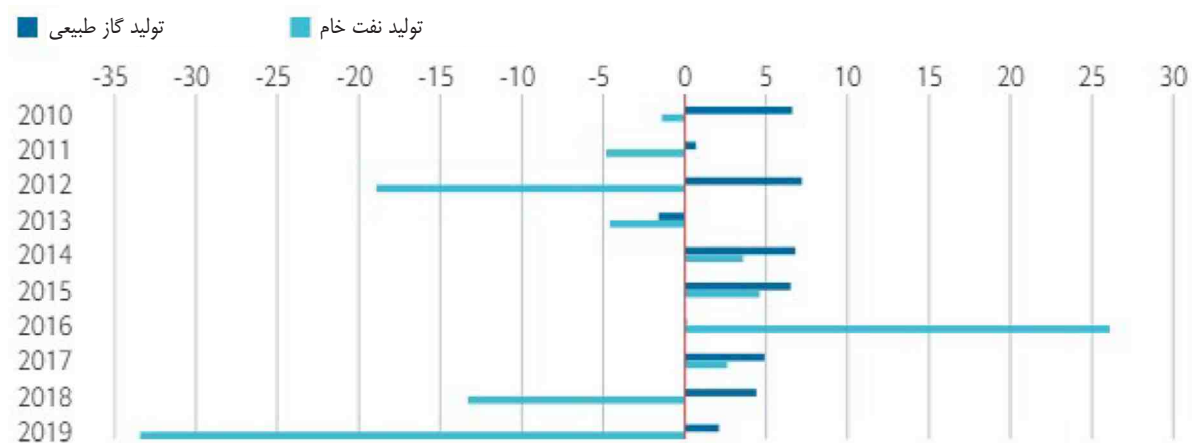
تحلیل و بررسی

همانند دولت قبل، دولت جدید نیز که از ماه اوت بر سر کار آمده است، نشان داده که قصد دارد افزایش تولید گاز طبیعی را نسبت به تولید نفت در اولویت قرار دهد. ارزش اقتصادی گاز، که ایران دومین ذخایر بزرگ آن را در جهان دارد، کمتر از نفت خام در مقابل محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های ایالات متحده آسیب‌پذیر است؛ زیرا صادرات منطقه‌ای میعانات گازی توجه کمتری را به خود جلب می‌کند. علاوه بر این، افزایش تولید گاز در گسترش بخش پتروشیمی محلی و سایر صنایعی که از آن به عنوان خوراک استفاده می‌کنند، نقش دارد. این مهم نه تنها منبع کلیدی رشد اقتصادی ایران از زمان رکود ناشی از تحریم در سال‌های ۲۰۱۸/۱۹ تا ۲۰۱۹/۲۰ (۲۱ مارس تا ۲۰ مارس) بوده است، بلکه امکان جایگزینی واردات کالاهای صنعتی را نیز فراهم و به نوبه خود باعث افزایش تاب‌آوری در برابر تأثیر تحریم‌ها می‌شود.

وزیر نفت در بازدید از استان فارس که از دومین ذخایر بزرگ گاز ایران پس از همسایه‌اش بوشهر برخوردار است، بدون این که چارچوب زمانی مشخصی ارائه کند، گفت که سرمایه‌گذاری ۴,۵ میلیارد دلاری در این حوزه گازی، ظرفیت را از ۱۱۴ میلیون متر مکعب در روز به ۲۳۰ میلیون متر مکعب در روز افزایش می‌دهد. یکی از پروژه‌های مهمی که توسعه آن با تأخیر طولانی مواجه شده است، میدان گازی آغار است که با افزایش نرخ بازیابی آن به ۷۱,۵ درصد، تولید گاز میدان دو برابر شده و به ۴۰ میلیون متر مکعب در روز می‌رسد. براساس آمار شرکت بریتیش پترولیوم (بی‌پی)، با شروع فازهای توسعه میدان فراساحلی پارس جنوبی، تولید ایران به طور متوسط سالانه ۵,۹ درصد در سال‌های ۱۹-۲۰۱۰ و ۳,۶ درصد دیگر در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت و به ۲۵۰,۸ میلیارد متر مکعب رسید. با این حال، کاهش فشار در میدان‌های قدیمی‌تر به یک مشکل رو به گسترش بدل شده است: کار در ماه مه بر روی پروژه افزایش بازیابی در میداین هما، تابناک و وراوی و همچنین در فارس آغاز شد و جواد اوجی در اوایل ماه جاری هشدار داد که تنها برای حفظ سطح فعلی تولید داخلی ۱۱ میلیارد دلار طی ۶ تا ۸ سال آینده منابع مالی مورد نیاز است.

ثابت شده است که تولید گاز طبیعی ایران نسبت به تولید نفت در برابر تحریم‌های آمریکا بسیار مقاوم‌تر است

(درصد تغییر، درمقایسه با مدت مشابه سال قبل)

تمرکز بر رشد تولید گاز، در کنار ذخایر عظیم ایران، نشان می‌دهد که سطح تولید همچنان به رشد خود ادامه خواهد داد، به‌ویژه با کاهش برخی تحریم‌ها در سال‌های ۲۳-۲۰۲۲. با این حال، با فرسوده شدن میادین قدیمی‌تر و برنامه‌هایی برای جذب ۱۴۵ میلیارد دلار - تا حدی از طریق سرمایه‌گذاری خارجی که احتمالاً به‌شدت با تهدید کارشکنی‌های ناشی از تحریم‌ها مواجه می‌شود- رشد تولید گاز احتمالاً در دوره پیش‌بینی ۲۶-۲۰۲۲ اندکی کاهش خواهد یافت.

تأثیر بر پیش‌بینی

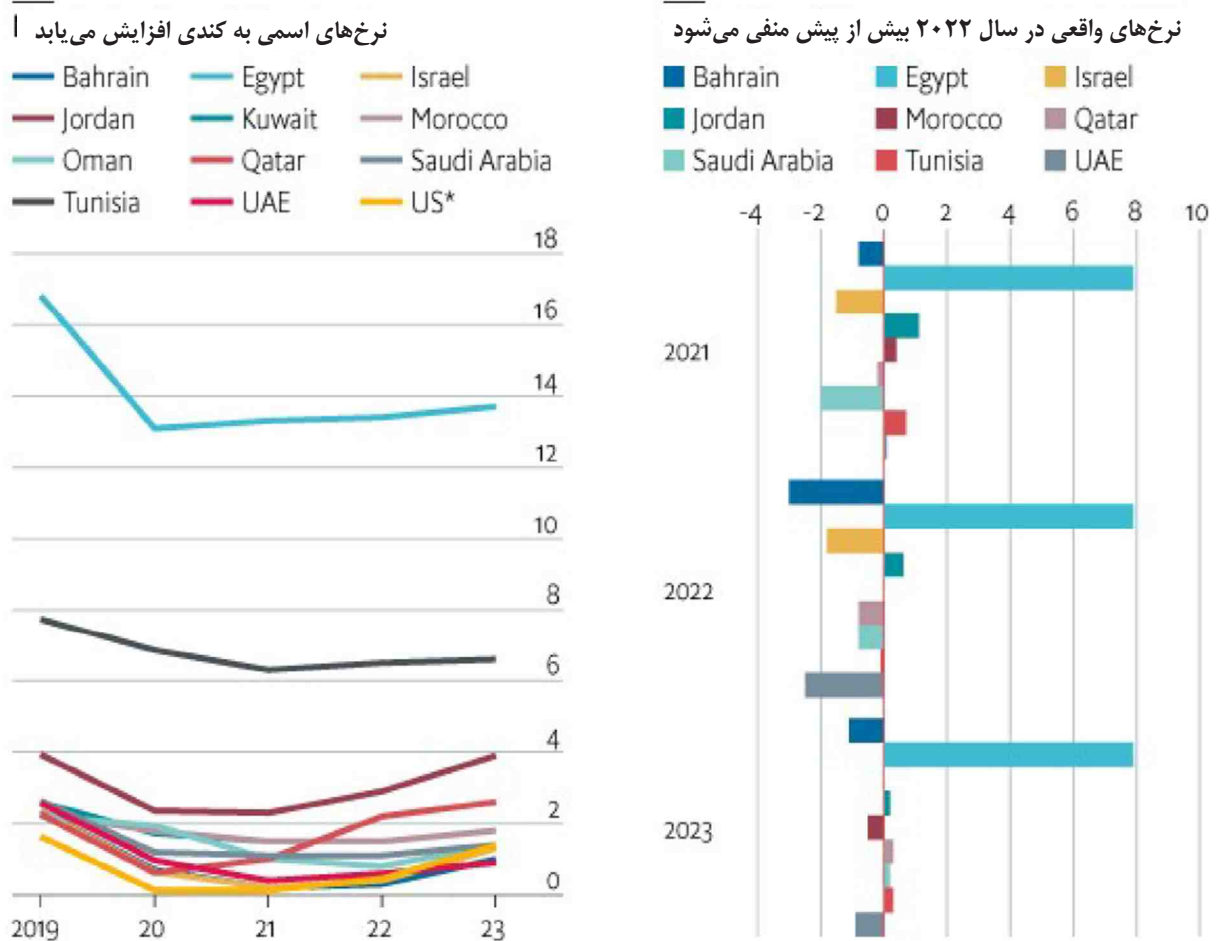
ما همچنان انتظار داریم که تولید گاز در دوره پیش‌بینی افزایش یابد، زیرا دولت این بخش را در اولویت قرار می‌دهد، اما نرخ رشد در مراحل بعدی دوره پیش‌بینی تعدیل خواهد شد.

نمودار هفته خاورمیانه و شمال آفریقا: افق انقباض پولی

۲۲ اکتبر ۲۰۲۱: چشم‌انداز سیاست پولی

خاورمیانه و شمال آفریقا: پیش‌بینی روندهای کوتاه‌مدت نرخ بهره اسمی و واقعی

(میانگین؛ درصد)

* نرخ وجوه فدرال

منبع: مؤسسه هاور آنالیتیکس^۱، واحد اطلاعات اکونومیست و بانک‌های مرکزی مختلف.

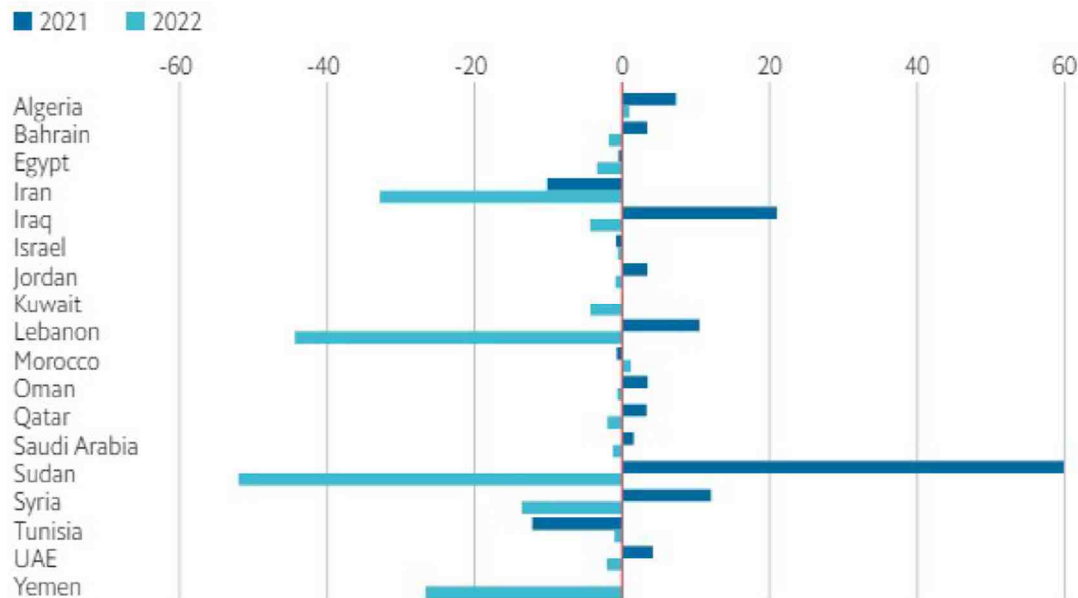
- در اواخر سپتامبر، فدرال رزرو (بانک مرکزی ایالات متحده) اعلام کرد که در حال کاهش حمایت نقدی مرتبط با ویروس کرونا و کاهش برنامه تسهیل کمی عظیمی است که در آغاز همه‌گیری ایجاد کرده بود و اشاره کرد که ممکن است نرخ وجوه فدرال را زودتر از آنچه قبلاً انتظار می‌رفت، افزایش دهد. در نتیجه، واحد اطلاعات اکونومیست پیش‌بینی کرده که شروع چرخه انقباض در ایالات متحده تا اواسط سال ۲۰۲۲ اتفاق بیفتد. سایر بانک‌های مرکزی بزرگ نیز به سمت انقباض حرکت می‌کنند، اگرچه بانک مرکزی اروپا موضعی سختگیرانه‌تر را حفظ خواهد کرد.

- اگرچه تورم ماه‌هاست که روند صعودی داشته، بانک‌های مرکزی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا تا کنون از افزایش نرخ بهره پس از کاهش شدید تجربه شده در آغاز همه‌گیری جلوگیری کرده‌اند، اگرچه چندین بانک مرکزی در منطقه در پی اظهارات فدرال رزرو، بر مسیر خود برای عادی‌سازی سیاست پولی و کاهش حمایت‌های نقدی باقی مانده، تأکید کرده‌اند.
- برخی از اقتصادهای خاورمیانه و شمال آفریقا، به ویژه در شورای همکاری خلیج فارس، دارای روابط اقتصادی دلاری هستند و هماهنگ با انقباض پولی فدرال رزرو حرکت خواهند کرد. کشورهای صادرکننده نفت که نقدینگی مرتبط با نفت در آن‌ها افزایش یافته است، احتمالاً این موضوع را قابل کنترل می‌دانند، اما کشورهایی مانند اردن، که بهبود اقتصادی پس از همه‌گیری در آن‌ها محقق نشده است، اکنون در سال ۲۰۲۲ بار اضافی ناشی از سیاست‌های تسهیل‌کننده کمتری را به دوش خواهند کشید و همچنین با افزایش نوسانات مالی مواجه خواهند شد که به طور کلی چشم‌انداز رشد را تضعیف می‌کند. افزایش اندک در سود اوراق قرضه جهانی می‌تواند مشکلاتی در مدیریت بدهی برای برخی از اقتصادهای منطقه ایجاد کند.
- تغییر در پیش‌بینی همچنین به این معنی است که ما در کوتاه‌مدت انتظار کاهش ارزش بیشتر ارزهای شناور آزاد منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در برابر دلار آمریکا را داریم و همچنین انتظارات برای تنظیم سیاست پولی داخلی تعدیل خواهد شد، به ویژه با توجه به اینکه کاهش ارزش پول ملی می‌تواند فشارهای تورمی که هم‌اینک نیز در سطح بالایی قرار دارد را تشدید کند.
- افزایش نرخ بهره در اقتصادهای توسعه‌یافته می‌تواند به پول‌های ملی در این منطقه مانند پول ملی مصر که به وسیله جریان ورودی سرمایه در سطحی بالا حمایت می‌شود و تفاوت‌های مثبت زیاد بین نرخ‌های بهره عامل جذابیت این کشورها برای جذب سرمایه است، فشار وارد سازد. با این حال، نشانه‌های قوی‌تری که از جانب بانک‌های مرکزی در جهان ابراز شده، نشان می‌دهد که احتمال تکرار پدیده «تپیپر تانتروم»^۱ پس از بحران مالی جهانی وجود ندارد. با وجود این، فشار بیشتری بر جریان سرمایه از ناحیه بازارهای نوظهور وارد خواهد شد که منجر به تضعیف ارزهای محلی و افزایش هزینه‌های استقراض دلار آمریکا می‌شود. کشورهایی که نسبت بدهی خارجی به تولید ناخالص داخلی آن‌ها افزایش یافته یا در حال افزایش است - این کشورها در برابر نوسانات ارزی نیز آسیب‌پذیری بیشتری دارند - احتمالاً افزایش پیشگیرانه نرخ بهره را در سیاست‌گذاری خود لحاظ می‌کنند.

^۱ Taper Tantrum

این پدیده، واکنش هیجانی همراه با خشم بازار نسبت به سیاست فدرال رزرو برای توقف تسهیل کمی است. به عبارت دیگر، پدیده تپیپر تانتروم به معنای موج فروش سنگین در اوراق خزانه‌داری است که نگرانی از رشد اقتصادی، تورم و نرخ‌های بهره بالاتر موجب آن شده باشد. (م)

سیاست انقباضی فدرال رزرو عامل کاهش ارزش پول در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۲۲ خواهد بود
(میانگین شاخص نرخ ارز مؤثر واقعی؛ درصد تغییر)

منبع: مؤسسه هاور آنالیتیکس و واحد اطلاعات اکونومیست

رئیس جدید سازمان بورس و اوراق بهادار ایران منصوب شد

۲۲ اکتبر ۲۰۲۱: چشم‌انداز سیاست پولی

رویداد

در اواسط ماه اکتبر (مهرماه)، مجید عشقی به عنوان رئیس جدید سازمان بورس و اوراق بهادار ایران (نهاد تنظیم‌گر بازار سرمایه) منصوب شد.

تحلیل و بررسی

«راهبرد هفت مرحله‌ای» برای توسعه بازار سهام که توسط مجید عشقی در نخستین سخنرانی وی مطرح شد، عمدتاً شامل کلیاتی بدیهی و غیر مناقشه‌برانگیز بود، اگرچه به برخی زمینه‌های بسیار حیاتی برای بهبود بازار سرمایه اشاره کرد (از جمله توسعه ابزارهای نظارتی به شکل پیش‌گیرانه توسط شرکت‌های بورسی، و نوسازی فنی و نهادی). نقش مجید عشقی به ویژه برای دولت جدید که هدف آن تقویت اقتصاد ایران در برابر تحریم‌های آمریکا است، مهم خواهد بود. یکی از راه‌های تحقق این مهم، تشویق شهروندان به مشارکت در بورس به منظور تأمین نقدینگی مورد نیاز برای گسترش صنایع داخلی و منبع درآمد دولت است.

اقدام مشابهی که در سال‌های پایانی دولت قبل به اجرا گذاشته شد، در کنار جذابیت سهام به جای سپرده‌های بانکی، در پرتو کاهش سریع ارزش پول و تورم بالا، حبابی را ایجاد کرد که احتمالاً هنوز راهی برای اصلاح آن اندیشیده نشده است. شاخص قیمت بورس اوراق بهادار تهران موسوم به تپیکس^۱، شاخص اصلی بورس اوراق بهادار تهران، پس از افت

^۱ TEDPIX

چشمگیر نسبت به دوران اوج خود در اوت ۲۰۲۰، به طور پیوسته (۲۵ درصد رشد در سه ماه پس از انتخاب رئیس جمهور در ژوئن) صعود کرده و در نتیجه این فراز و فرود، حدود چهار برابر ارزش آن در ژانویه همان سال باقی مانده است. اگرچه اقتصاد ایران در سال مالی ۲۰۲۰/۲۱ (۲۱ مارس تا ۲۰ مارس) به مسیر رشد بازگشت، اما پس از دو سال رکود همراه با افزایش تورم، افزایش قیمت سهام تا حد زیادی با عوامل بنیادی بازار بی‌ارتباط است.

افزایش تورم منبع اصلی افزایش قیمت سهام در ایران بوده است

منبع: مرکز آمار ایران

از ماه مه ۲۰۱۹، یعنی از زمانی که تحریم‌های جدید ایالات متحده به طور کامل بر صادرات نفت ایران اعمال شد، بازار بورس، از طریق مالیات ۰٫۵ درصدی که بر معاملات و نیز خصوصی‌سازی‌های انجام شده از طریق عرضه‌های عمومی اولیه وضع شد، به منبع اصلی تأمین مالی بودجه تبدیل شد. دولت جدید ایران، برای تأمین مالی هزینه‌های تعهدات عوام‌گرایانه خود و هزینه‌های توسعه زیرساخت‌ها به درآمد فوری نیاز دارد، اما ادامه سیاست‌های معطوف به استقراض خود خطر برافروختگی^۱ بیش از حد را در پی داشته و با توجه به اینکه حدود ۲۵ درصد از جمعیت بزرگسال به عنوان سهامدار ثبت شده‌اند، در صورت شروع یک اصلاح احتمالی، خطر برانگیختن خشم عمومی وجود دارد. علاوه بر این، کاهش تحریم‌ها از سوی ایالات متحده (که هنوز انتظار داریم در سال‌های ۲۰۲۲-۲۳ محقق شود) ممکن است در واقع منبعی برای اصلاح بازار سهام باشد، زیرا به کاهش فشارهای ارزی و تورمی کمک می‌کند و در نتیجه نرخ‌های بهره واقعی را افزایش می‌دهد.

تأثیر بر پیش‌بینی

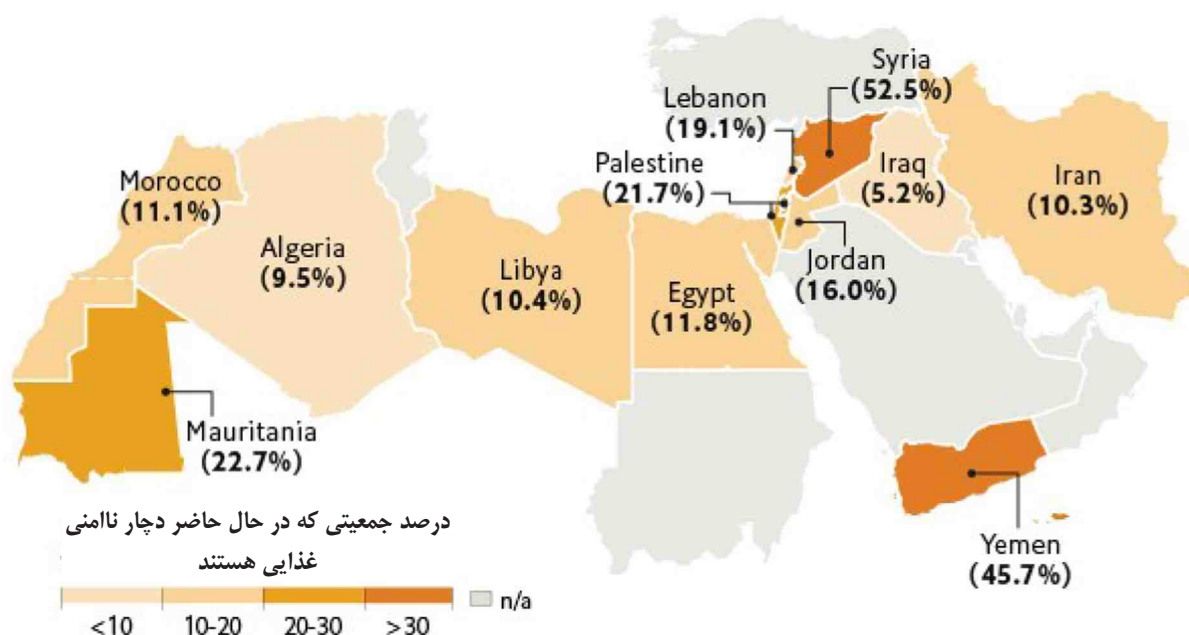
ما انتظار داریم که بازارهای سرمایه به طور کلی در دوره پیش‌بینی ۲۰۲۲-۲۶ رشد کنند، اما با توجه به تعداد فزاینده سرمایه‌گذاران خرد، این بازارها مستعد نوسانات قابل توجهی هستند که به طور دوره‌ای بر مصرف خصوصی تأثیر می‌گذارد.

^۱ Overheating

نمودار هفته خاورمیانه و شمال آفریقا: امنیت غذایی همچنان یک مسئله مهم باقی مانده است

۲۹ اکتبر ۲۰۲۱، روندهای سیاستی

جنگ و منازعه منجر به بروز مشکلات امنیت غذایی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا شده است

منبع: برنامه غذای سازمان ملل متحد

- ما انتظار داریم که منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در میان مدت و بلندمدت یکی از مناطق وابسته به واردات در جهان باقی بماند. حدود ۵۰ درصد مواد غذایی این منطقه وارداتی است. پیشرفت‌هایی در زمینه فناوری کشاورزی در کشورهایی مانند اسرائیل در حال انجام است که در درازمدت سودمند واقع خواهد شد. با این حال، با توجه به نرخ رشد بالای جمعیت - یعنی رشد جمعیت ۱,۷ درصدی در سال ۲۰۲۰ در سراسر این منطقه و رکورد دومین رشد سریع در سراسر جهان پس از آفریقای زیر صحرای - تغییرات فناوری باید بسیار سریع‌تر باشد تا از بدتر شدن وضعیت ناامنی غذایی در کوتاه‌مدت جلوگیری شود.
- یمن و سوریه ویران شده از جنگ، در حال حاضر در بالاترین سطوح ناامنی غذایی قرار دارند؛ مسئله‌ای که نشان می‌دهد درگیری‌های درازمدت عامل اصلی وخیم‌ترین ناامنی غذایی در منطقه باقی خواهد ماند. به طور کلی، تنگناهای مربوط به عرضه، سقوط پول‌های ملی و تخریب زیرساخت‌ها وضعیت را بدتر کرده است.
- خطرات ژئوپلیتیک گسترده‌تر مربوط به این درگیری‌ها - از جمله محاصره یکی از بنادر اصلی یمن توسط عربستان سعودی و تحریم سوریه از سوی ایالات متحده - دسترسی به واردات را نیز به طور جدی محدود کرده است. این احتمال وجود دارد که خروج تدریجی واشنگتن از منطقه، منجر به ایجاد جبهه‌های جدید درگیری شود، زیرا کشورها برای پر کردن فضایی که ایالات متحده در پشت خود باقی می‌گذارد، رقابت می‌کنند و به این ترتیب ژئوپلیتیک احتمالاً عامل اصلی ناامنی غذایی باقی خواهد ماند.

- علاوه بر جنگ و منازعه، منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در حال حاضر با تأثیرات تغییرات آب و هوایی دست و پنجه نرم می‌کنند، به طوری که کمبود آب، تعدادی از کشورها از جمله ایران، عراق، یمن و الجزایر را در سال ۲۰۲۱ تحت تأثیر قرار داده است. این مسئله به نوبه خود، دسترسی این کشورها را به منابع مورد نیاز برای تولید در بخش‌های کشاورزی سنتی محدود می‌کند. از آنجایی که این منطقه به طور فزاینده‌ای در حال خشک شدن است، احتمالاً تولید محصولات کشاورزی در برخی کشورها کاهش می‌یابد و ایران، عراق و کشورهای خلیج فارس به‌طور ویژه در معرض خطر هستند.

تحلیل و بررسی

چشم‌انداز جهانی واحد اطلاعات اکونومیست: خلاصه‌ای از آخرین دیدگاه‌های جهانی ما

۲۰ اکتبر ۲۰۲۱: چشم‌انداز جهانی

همه‌گیری کووید-۱۹ اقتصاد جهانی را در سال ۲۰۲۰ وارد رکودی عمیق کرد. تولید ناخالص داخلی جهانی ۳,۷ درصد (بر اساس نرخ ارز بازار) کاهش یافت که بدترین نرخ از دهه ۱۹۳۰ محسوب می‌شود. کشورهای توسعه یافته اکنون شاهد بهبود اقتصادی هستند و با ادامه افزایش نرخ واکسیناسیون در سراسر جهان توسعه یافته، این روند تسریع خواهد شد. ایالات متحده با اقتصادی که در نیمه اول سال ۲۰۲۱ به واسطه محرک‌های مالی و عرضه اولیه سریع واکسن به شکل قابل توجهی رشد کرده است، پیشتاز است. دو قدرت اقتصادی دیگر جهان، چین و منطقه یورو نیز در سال ۲۰۲۱ نرخ رشد بالایی خواهند داشت.

بهبود اقتصاد برخی از مناطق بیشتر از سایرین طول می‌کشد

با توجه به پایین بودن پایه مقایسه، توجه تنها به مقادیر نرخ رشد برای امسال فریبنده خواهد بود؛ اقتصادهایی که در سال ۲۰۲۰ بیشترین انقباض را تجربه کرده‌اند، به طور کلی سریع‌ترین نرخ رشد را ثبت خواهند کرد. به طور کلی، ما تخمین می‌زنیم که تا قبل از اواخر سال ۲۰۲۱ تولید ناخالص داخلی جهانی به سطح قبل از همه‌گیری کووید-۱۹ (سال ۲۰۱۹) باز نخواهد گشت. پیش‌بینی‌های جهانی نابرابری بین کشورها و مناطق را پنهان می‌کند؛ آسیا و آمریکای شمالی سریع‌ترین بهبود را تجربه خواهند کرد، به طوری که تولید ناخالص داخلی واقعی آن‌ها در سال جاری به سطح قبل از همه‌گیری کووید-۱۹ خواهد رسید، اما اروپا، آمریکای لاتین و خاورمیانه و آفریقا باید تا سال ۲۰۲۲ برای رسیدن به سطوح پیش از همه‌گیری منتظر بمانند.

افزایش مداوم تورم مخاطراتی را در مقابل بهبود اقتصاد جهانی ایجاد می‌کند

تورم در سال ۲۰۲۱ با شروع احیای اقتصاد جهانی (در اقتصادهای واکسینه شده) افزایش یافته است، در واقع همه‌گیری کووید-۱۹ زنجیره تأمین (بیشتر در آسیا) را مختل و قیمت کالاها را به بالاترین حد خود رسانده است (ما تخمین می‌زنیم که قیمت بسیاری از مواد اولیه صنعتی و نهاده‌های کشاورزی امسال ۳۰ درصد جهش خواهند داشت). با این حال، دیدگاه

اصلی ما بر این فرض استوار است که تورم سالانه در سال‌های ۲۵-۲۰۲۲ کاهش می‌یابد و بنابراین انتظار داریم که نرخ‌های بهره در سال‌های ۲۵-۲۰۲۱ پایین باقی بماند و خدمات بدهی عمومی را در سطوح قابل مدیریت نگه دارد. با این حال، تورم همچنان ریسک اصلی اقتصادی برای چشم‌انداز جهانی است. اختلالات زنجیره تأمین، حداقل تا اواسط سال ۲۰۲۲ ادامه خواهد داشت و پیامدهایی بر قیمت‌های درب کارخانه و قیمت مصرف‌کننده خواهد داشت. هر چه تورم بیشتر از حد معمول باقی بماند، احتمال بیشتری دارد که تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان انتظارات خود را در مورد قیمت‌ها در آینده تعدیل کنند. در اقدامی برای اطمینان از عدم تثبیت انتظارات تورمی در سطحی بالاتر، بانک‌های مرکزی بزرگ ممکن است -زودتر و سریع‌تر از آنچه سرمایه‌گذاران در حال حاضر انتظار دارند- از طریق تشدید سیاست‌های پولی به این مسئله واکنش نشان دهند. فدرال رزرو قبلاً نشانه‌های از خود بروز داده که نرخ بهره می‌تواند تا اواسط سال ۲۰۲۲ افزایش یابد که این امر یک سال زودتر از آنچه ما پیش‌بینی کرده بودیم اتفاق افتاده است. سود اوراق قرضه آمریکا شروع به افزایش کرده است. اگر این روند تسریع شود، هزینه‌های خدمات بدهی را به میزان قابل توجهی افزایش می‌دهد و بهبود اقتصاد جهانی را تهدید می‌کند.

جریان تجارت جهانی در سال جاری بهبود خواهد یافت، اما بهبود خدمات با تأخیر همراه است

همه‌گیری کووید-۱۹ تأثیر زیادی بر جریان‌های تجاری در سال گذشته داشت، به طوری که تجارت کالا به میزان ۷,۷ درصد و تجارت خدمات ۱۹,۲ درصد کاهش یافته است (که عمدتاً به دلیل کاهش جریان جهانی گردشگری است). حجم تجارت جهانی کالا در سال جاری به شدت در حال افزایش است که با بازگشایی اقتصادها، به دلیل بهبود تقاضا تقویت شده است. با این حال، عوامل سمت عرضه یک ریسک مهم محسوب می‌شوند. کمبود جهانی نیمه‌رساناها^۱، که به دلیل افزایش شدید تقاضا برای کالاهای الکترونیکی (و حرکت به سمت دورکاری) تقویت شده است، زنجیره‌های تولید را در بسیاری از صنایع مختل می‌کند. علاوه بر این، اختلالات ناشی از کووید-۱۹ در شبکه حمل و نقل، میزان حمل و نقل را به سطوح بی‌سابقه‌ای رسانده است. بهبود تجارت خدمات کندتر خواهد بود. ما انتظار نداریم که جریان گردشگری قبل از اواخر سال ۲۰۲۳ یا اوایل سال ۲۰۲۴ به سطح قبل از همه‌گیری کرونا (سال ۲۰۱۹) بازگردد.

ایمن‌سازی گسترده به زمان نیاز دارد

ظهور احتمالی سویه‌های جدید ویروس کرونا و سرعت برنامه‌های ایمن‌سازی، حتی پس از امسال نیز تعیین‌کننده چشم‌انداز اقتصادی خواهد بود. عرضه واکسن‌ها در مقیاس جهانی زمان‌بر است. در واقع، تولید واکسن همچنان بزرگترین چالش است، زیرا نیمی از عرضه واکسن برنامه‌ریزی شده جهان در سال ۲۰۲۱، در حال حاضر و برای ایمن‌سازی تنها ۱۵ درصد از جمعیت پیش‌سفارش شده است. پوشش گسترده ایمن‌سازی (زمانی که ۶۰ تا ۷۰ درصد از جمعیت بالغ به طور کامل واکسینه شوند) تنها در چند کشور محقق شده است و زمان‌بندی واکسیناسیون برای اکثر کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، تا اواسط سال ۲۰۲۲ به طول خواهد انجامید. این برنامه‌های ایمن‌سازی ممکن است با توجه به تقاضای بالا کند به نظر برسند، اما سریع‌تر از کشورهای در حال توسعه هستند.

^۱ Semiconductors

عرضه آهسته واکسن‌های کرونا یک خطر بزرگ برای بهبود اقتصادی است

عرضه آهسته واکسن‌ها پیامدهای اقتصادی جدی در پی خواهد داشت. این مسئله، نخست بر بازیابی اقتصاد جهانی تأثیر خواهد گذاشت؛ اگرچه کشورهای ثروتمند قادر خواهند بود که اقدامات مرتبط با فاصله‌گذاری اجتماعی را لغو کنند، اما سایر کشورها همچنان درگیر مبارزه با این بیماری همه‌گیر خواهند بود و این امر به شکاف بین اقتصادهای واکسینه شده و واکسینه نشده دامن می‌زند. دوم، گردش و انتشار ویروس در برخی از کشورها، خطر ظهور سویه‌های تهاجمی‌تر ویروس کرونا را افزایش می‌دهد. اگر این سویه‌ها در برابر واکسن‌ها مقاوم باشند، می‌توانند پیشرفت در مهار شیوع این بیماری را متوقف کنند و بهبود اقتصاد جهانی را به تأخیر بیندازند. ظهور سویه دلتای ویروس کرونا، که به سویه غالب در سراسر جهان تبدیل شده است، با توجه به بیماری‌زایی و انتقال بالاتر آن حتی توسط افراد واکسینه شده، خطر بزرگی را به همراه دارد. این بیماری همه‌گیر احتمالاً برای چندین سال دیگر به شکل یک همه‌گیری بومی^۱ باقی می‌ماند؛ تا آن‌جا که زندگی با ویروس به یک امر عادی تبدیل خواهد شد.

اقتصاد جهان: خلاصه پیش‌بینی‌ها

۲۰۲۶	۲۰۲۵	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷
رشد تولید ناخالص داخلی واقعی (درصد)									
جهان (بر حسب برابری قدرت خرید) ^a									
۳٫۱	۳٫۲	۳٫۳	۳٫۵	۴٫۴	۵٫۶	-۳	۲٫۷	۳٫۵	۳٫۷
جهان (به قیمت بازار)									
۲٫۶	۲٫۷	۲٫۸	۳	۴٫۱	۵٫۴	-۳٫۷	۲٫۳	۲٫۹	۳٫۲
ایالات متحده									
۱٫۸	۲٫۱	۱٫۹	۲٫۲	۳٫۸	۵٫۷	-۳٫۴	۲٫۳	۲٫۹	۲٫۳
منطقه یورو									
۱٫۵	۱٫۸	۱٫۹	۲٫۱	۴٫۳	۴٫۸	-۶٫۶	۱٫۵	۱٫۸	۲٫۸
اروپا									
۱٫۹	۲	۲٫۱	۲٫۴	۴٫۲	۴٫۸	-۵٫۶	۱٫۷	۲٫۲	۲٫۹
چین									
۴٫۴	۴٫۵	۴٫۷	۵	۵٫۳	۷٫۹	۲٫۳	۶٫۱	۶٫۶	۶٫۸
آسیا و استرالیا									
۳٫۷	۳٫۸	۳٫۹	۴	۴٫۶	۵٫۷	-۱٫۵	۳٫۶	۴٫۴	۴٫۸
آمریکای لاتین									
۲٫۳	۲٫۴	۲٫۴	۲٫۵	۲٫۶	۶٫۴	-۷	-۰٫۵	۰٫۸	۰٫۹
خاورمیانه و شمال آفریقا									
۲٫۲	۲	۲٫۴	۳٫۴	۴٫۷	۳٫۲	-۳٫۵	۰٫۷	۰٫۹	۱٫۵
آفریقای زیرصحرا									
۳٫۶	۳٫۷	۴٫۱	۳٫۸	۳٫۳	۳٫۲	-۲٫۸	۲٫۱	۲٫۵	۲٫۲
تورم جهان (درصد؛ میانگین) ^b									
۳٫۳	۳٫۱	۳٫۲	۳٫۴	۴٫۳	۵٫۱	۳٫۳	۳٫۵	۳٫۵	۳٫۲
رشد تجارت جهانی (درصد)									
۴	۴	۴٫۱	۴٫۸	۵٫۸	۹	-۸٫۱	۰٫۲	۳٫۸	۵٫۶
کالاها									
نفت (دلار در هر بشکه؛ برنت)									
۵۳٫۵	۵۵٫۵	۶۱	۶۶	۷۸٫۵	۷۱٫۷	۴۲٫۳	۶۴	۷۱٫۱	۵۴٫۴
مواد صنعتی خام (دلار آمریکا؛ درصد تغییر)									
۱٫۱	۰٫۸	-۱۲٫۲	۰٫۲	۰٫۳	۳۷٫۲	-۳٫۲	-۸٫۶	۲٫۲	۲۰٫۲
غذا، مواد خوراکی و نوشیدنی‌ها (دلار آمریکا؛ درصد تغییر)									
۰٫۳	-۰٫۶	-۷٫۵	-۴٫۲	-۱	۳۲٫۳	۷٫۸	-۴٫۳	۱٫۵	-۱
نرخ ارز (میانگین)									
ین به ازای یک دلار آمریکا									
۱۱۰٫۲	۱۱۳	۱۱۳	۱۱۲٫۱	۱۱۰٫۹	۱۰۹	۱۰۶٫۸	۱۰۹	۱۱۰٫۴	۱۱۲٫۱
دلار آمریکا به ازای یک یورو									
۱٫۲۴	۱٫۲۲	۱٫۱۸	۱٫۱۵	۱٫۱۷	۱٫۱۹	۱٫۱۴	۱٫۱۲	۱٫۱۸	۱٫۱۳

a: برابری قدرت خرید. b: به استثنای ونزوئلا

منبع: واحد اطلاعات اکونومیست

¹ Endemic

قیمت نفت خام برای مدتی بالا باقی خواهد ماند

۲۷ اکتبر ۲۰۲۱: نفت و گاز

- قیمت گاز طبیعی و گاز طبیعی مایع شده (الان‌جی) از ماه سپتامبر به بالاترین حد خود رسیده و انتظار داریم حداقل تا پایان فوریه ۲۰۲۲ این افزایش ادامه داشته باشد.
- قیمت‌های بالاتر، همراه با کمبود زغال سنگ، باعث تغییر به سمت مشتقات نفتی برای تولید برق شده و تقاضا برای نفت خام را افزایش داده است.
- افزایش تقاضای جهانی برای نفت خام همزمان با طوفان آیدا در خلیج مکزیک در اوایل سپتامبر روی داد.
- ما انتظار داریم که قیمت جهانی نفت تا پایان سال ۲۰۲۱ در سطحی بالاتر از ۸۵ دلار آمریکا در هر بشکه باقی بماند و سپس در نیمه اول سال ۲۰۲۲ به تدریج کاهش پیدا کند.
- ما اکنون پیش‌بینی می‌کنیم که قیمت نفت در سال ۲۰۲۲ به طور متوسط ۷۸٫۵ دلار در هر بشکه خواهد بود (بالاتر از پیش‌بینی قبلی ۷۱ دلار در هر بشکه)، در حالی که میانگین ۷۱٫۷ دلاری برای قیمت نفت سال ۲۰۲۱ برآورد شده است.

ما مدت‌ها است که موضوع پایین بودن ذخایر و ظرفیت بالقوه نوسان قیمت‌ها را در گزارش‌های گاز طبیعی و ال‌ان‌جی برجسته کرده‌ایم. اما با توجه به تنگنای بازارهای جهانی انرژی، حتی افزایش کوچک تقاضا می‌تواند فشار صعودی شدیدی بر قیمت‌ها وارد کند. ما اکنون پیش‌بینی‌های خود را برای قیمت گاز طبیعی و ال‌ان‌جی^۱ به‌ویژه در اروپا به‌طور قابل توجهی افزایش داده‌ایم و انتظار داریم که قیمت‌ها تا سه ماهه دوم سال ۲۰۲۲ یعنی هنگامی که ذخایر بازسازی شود، بالا باقی بماند.

یک طوفان تمام عیار برای قیمت جهانی نفت خام

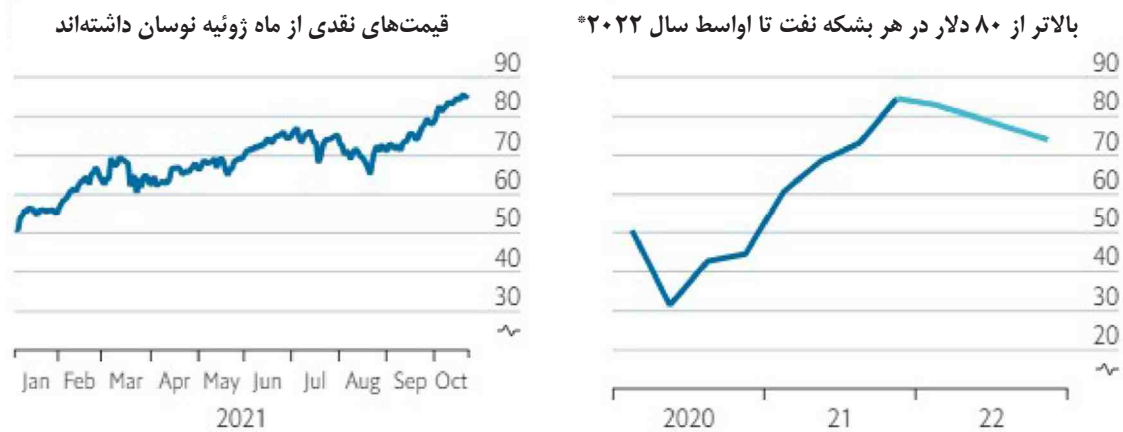
نوسانات قیمت نفت خام به دلیل پیشرفت‌های مرتبط با توافق تولید اوپک پلاس و نگرانی‌ها در مورد رشد در چین، از ماه ژوئیه به طور قابل توجهی افزایش یافته است. توقف تولید در خلیج مکزیک پس از طوفان آیدا این مسئله را در ماه سپتامبر تشدید کرد. بر اساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، این طوفان باعث کاهش تولید حدوداً ۶۱۶ هزار بشکه‌ای در روز شد و به گفته آژانس بین‌المللی انرژی، ۳۳ میلیون بشکه در اوایل اکتبر قطع شد و افزایش عرضه اوپک پلاس در ماه‌های اوت و سپتامبر را خنثی کرد.

کاهش تولید ایالات متحده، بازاری را که قبلاً محدود بود با تنگنای بیشتری مواجه کرد. افزایش شدید قیمت‌های گاز طبیعی و ال‌ان‌جی، به‌ویژه در اروپا، منجر به افزایش تقاضای جهانی برای نفت شده است، به ویژه که شرکت‌های برق به طور فزاینده‌ای به مشتقات نفتی برای تولید برق روی آورده‌اند. در نتیجه، قیمت نفت در اواخر اکتبر به بالای ۸۵ دلار در هر بشکه رسید.

^۱ Asian demand is a boon for US LNG as Europe is left behind (eiu.com)

افزایش قیمت نفت تا اواسط سال ۲۰۲۲ ادامه خواهد داشت

(دلار در بشکه؛ سبد برنت)

* پیش‌بینی واحد اطلاعات اکونومیست از سه ماهه آخر ۲۰۲۱
منبع: فایننشال تایمز، بانک جهانی و واحد اطلاعات اکونومیست

واکنش آهسته تولیدکنندگان نفت

حدود ۹۵ درصد از تولید خلیج مکزیک تا اوایل اکتبر دوباره به مدار باز گشت، اما ۷۰ هزار بشکه باقی مانده در روز حداقل تا پایان سه ماهه اول سال ۲۰۲۲ خارج از دسترس باقی خواهد ماند. در نتیجه، ما برآورد می‌کنیم که کاهش اندکی در تولید ایالات متحده در ۲۰۲۱ اتفاق بیفتد؛ تولیدکنندگانی که تحت تأثیر طوفان خلیج مکزیک قرار نگرفته‌اند، علی‌رغم این که تعداد دکلهای فعال در اوایل اکتبر به بالاترین حد خود در ۱۸ ماه گذشته رسیده بود، تاکنون به کندی واکنش نشان داده‌اند. ما انتظار داریم که در سال ۲۰۲۲، تولید ایالات متحده ۶٫۲ درصد افزایش یابد، زیرا شرکت‌های نفتی مستقل کوچک تولید خود را در واکنش به قیمت‌های بالا افزایش می‌دهند.

در خارج از ایالات متحده، محدودیت‌های عرضه نیز قیمت‌ها را بالا نگه می‌دارد. ما انتظار داریم که اعضای اوپک پلاس عموماً به اهداف توافق شده عرضه و کاهش آهسته تولید که ابتدا در ماه مارس ۲۰۲۱ بر سر آن توافق شده بود، پایبند باشند. افزایش تقاضا برای نفت علی‌رغم تداوم رشد آهسته تولید اوپک پلاس، عمدتاً ناشی از ادامه بهبود اقتصادی در اقتصاد جهانی بوده و روی آوردن به نفت به جای گاز طبیعی و آل‌ان‌جی باعث می‌شود که تولید در کوتاه‌مدت تا میان مدت با تقاضا مطابقت نداشته باشد. ذخایر نفت خام کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی بسیار کمتر از میانگین پنج ساله قبل است. بازار همچنان کمبود عرضه دارد، مسئله‌ای که قیمت نفت را در سه ماهه اول سال ۲۰۲۲ در سطح ۸۵ دلار آمریکا یا بالاتر از آن نگه می‌دارد.

میانگین قیمت نفت در سال ۲۰۲۲ به ۷۸٫۵ دلار در هر بشکه خواهد رسید

ما پیش‌بینی خود را در مورد میانگین قیمت نفت در سال ۲۰۲۲ از ۷۱ دلار در هر بشکه به ۷۸٫۵ دلار در هر بشکه افزایش داده‌ایم. پیش‌بینی ما بر این فرض استوار است که اعضای اوپک پلاس در طول سال ۲۰۲۲ محدودیت تولید خود را حفظ

خواهند کرد. این مسئله منجر به کاهش قیمت نفت به زیر ۸۰ دلار در هر بشکه در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۲ می‌شود، قبل از این که به تدریج تا پایان سال به حدود ۷۴ دلار در هر بشکه کاهش یابد. با این حال، مخاطرات فزاینده قابل توجهی نیز وجود دارد، به ویژه اگر تولیدکنندگان اوپک پلاس یا تولیدکنندگان مستقل نفت ایالات متحده در افزایش تولید عملکرد کندی داشته باشند. اقتصادهای اوپک پلاس نسبت به دهه‌های گذشته با ریسک‌های بیشتری مواجه هستند، زیرا اکثر آن‌ها به دنبال به حداکثر رساندن درآمد حاصل از قیمت نفت در سال‌های آینده برای تأمین مالی طرح‌های مرتبط با تنوع بخشی اقتصادی و انتقال انرژی هستند.

منبع:

Iran; Country Report
Economist Intelligence Unit
November 15th 2021